

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА»

ISSN 2520-2057

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC JOURNAL
«INTERNAUKA»

МЕЖДУНАРОДНЫЙ
НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
«ИНТЕРНАУКА»

№ 17 (57) / 2018
2 том

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА»**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
«INTERNAUKA»**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
«ИНТЕРНАУКА»**

*Свідоцтво
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 22444-12344ПР*

Збірник наукових праць

№ 17 (57)

2 том

Київ 2018

Повний бібліографічний опис всіх статей Міжнародного наукового журналу «Інтернаука» представлено в: **Index Copernicus International (ICI);** **НЭБ elibrary.ru;** **Polish Scholarly Bibliography;** **ResearchBib;** **Turkish Education Index;** **Наукова періодика України.**

Журнал зареєстровано в міжнародних каталогах наукових видань та наукометричних базах даних: **Index Copernicus International (ICI);** **Ulrichsweb Global Serials Directory;** **Google Scholar;** **НЭБ elibrary.ru;** **Open Academic Journals Index;** **Research-Bib;** **Scientific Indexing Services;** **Turkish Education Index;** **Polish Scholarly Bibliography;** **Electronic Journals Library;** **Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky;** **InfoBase Index;** **International Institute of Organized Research;** **CiteFactor;** **Open J-Gate;** **Cosmos Impact Factor;** **Scholar Steer;** **Eurasian Scientific Journal Index;** **Academic keys;** **Російський імпакт-фактор;** **Наукова періодика України;** **JOURNAL FACTOR;** **Bielefeld Academic Search Engine (BASE);** **The Journals Impact Factor (JIF);** **CrossRef.**

В журналі опубліковані наукові статті з актуальних проблем сучасної науки.

Матеріали публікуються мовою оригіналу в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

У відповідності із Законом України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей і матеріалів цієї збірки, посилання на авторів та видання є обов'язковими.

Редакція:

Головний редактор: **Коваленко Дмитро Іванович** — кандидат економічних наук, доцент (Київ, Україна)
Випускаючий редактор: **Золковер Андрій Олександрович** — кандидат економічних наук, доцент (Київ, Україна)
Секретар: **Колодич Юлія Ігорівна**

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії: **Камінська Тетяна Григорівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
Заступник голови редакційної колегії: **Курило Володимир Іванович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (Київ, Україна)
Заступник голови редакційної колегії: **Тарасенко Ірина Олексіївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Розділ «Економічні науки»:

Член редакційної колегії: **Алієв Шафа Тифліс огли** — доктор економічних наук, професор, член Ради — науковий секретар Експертної ради з економічних наук Вищої Атестаційної Комісії при Президентові Азербайджанської Республіки (Сумгаїт, Азербайджанська Республіка)

Член редакційної колегії: **Баланюк Іван Федорович** — доктор економічних наук, професор (Івано-Франківськ, Україна)

Член редакційної колегії: **Бардаш Сергій Володимирович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Бондар Микола Іванович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Вдовенко Наталія Михайлівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Гоблик Володимир Васильович** — доктор економічних наук, кандидат філософських наук, професор, Заслужений економіст України (Мукачеве, Україна)

Член редакційної колегії: **Гринько Алла Павлівна** — доктор економічних наук, професор (Харків, Україна)

Член редакційної колегії: **Гуцаленко Любов Василівна** — доктор економічних наук, професор (Вінниця, Україна)

Член редакційної колегії: **Дерій Василь Антонович** — доктор економічних наук, професор (Тернопіль, Україна)

Член редакційної колегії: **Денисенко Микола Павлович** — доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної академії інвестицій і економіки будівництва, академік Академії будівництва України та Української технологічної академії (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Дмитренко Ірина Миколаївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Драган Олена Іванівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Еміне Лейла Кият** — доктор економічних наук, доцент (Туреччина)

Член редакційної колегії: **Єфіменко Надія Анатоліївна** — доктор економічних наук, професор (Черкаси, Україна)

Член редакційної колегії: **Заруцька Олена Павлівна** — доктор економічних наук, професор (Дніпро, Україна)

Член редакційної колегії: **Захарін Сергій Володимирович** — доктор економічних наук, старший науковий співробітник, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Зеліско Інна Михайлівна** — доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Зось-Кіор Микола Валерійович** — доктор економічних наук, професор (Полтава, Україна)

Член редакційної колегії: **Ільчук Павло Григорович** — доктор економічних наук, доцент (Львів, Україна)

Член редакційної колегії: **Клочан В'ячеслав Васильович** — доктор економічних наук, професор (Миколаїв, Україна)

Член редакційної колегії: **Копилук Оксана Іванівна** — доктор економічних наук, професор (Львів, Україна)

Член редакційної колегії: **Кравченко Ольга Олексіївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Курило Людмила Ізидорівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Кухленко Олег Васильович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Лойко Валерія Вікторівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Лоханова Наталя Олексіївна** — доктор економічних наук, професор (Львів, Україна)

Член редакційної колегії: **Малік Микола Йосипович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Мігус Ірина Петрівна** — доктор економічних наук, професор (Черкаси, Україна)

Член редакційної колегії: **Мухсінова Лейла Хасанівна** — доктор економічних наук, доцент (Оренбург, Російська Федерація)

Член редакційної колегії: **Ніценко Віталій Сергійович** — доктор економічних наук, доцент (Одеса, Україна)

Член редакційної колегії: **Олійник Олександр Васильович** — доктор економічних наук, професор (Харків, Україна)

Член редакційної колегії: **Осмятченко Володимир Олександрович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Охріменко Ігор Віталійович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Паска Ігор Миколайович** — доктор економічних наук, професор (Біла Церква, Україна)

Член редакційної колегії: **Разумова Катерина Миколаївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Рамський Андрій Юрійович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Селіверстова Людмила Сергіївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Скрипник Маргарита Іванівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Смолін Ігор Валентинович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Сунцова Олеся Олександрівна** — доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Танклевська Наталія Станіславівна** — доктор економічних наук, професор (Херсон, Україна)

Член редакційної колегії: **Токар Володимир Володимирович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Тульчинська Світлана Олександрівна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Хахонова Наталія Миколаївна** — доктор економічних наук, професор (Ростов-на-Дону, Російська Федерація)

Член редакційної колегії: **Чижевська Людмила Віталіївна** — доктор економічних наук, професор (Житомир, Україна)

Член редакційної колегії: **Чубукова Ольга Юріївна** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Шевчук Ярослав Васильович** — доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент (Нововолинськ, Волинська обл., Україна)

Член редакційної колегії: **Шинкарук Лідія Василівна** — доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Шпак Валентин Аркадійович** — доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Беялов Талят Енверович** — кандидат економічних наук, доцент (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Скриньковський Руслан Миколайович** — кандидат економічних наук, член-кореспондент Української академії наук (Львів, Україна)

Член редакційної колегії: **Peter Bielik** — Dr. hab. (Словацька Республіка)

Член редакційної колегії: **Eva Fichtnerová** — University of South Bohemia in České Budějovice (Чеська Республіка)

Член редакційної колегії: **József Káposzta** — Dr. hab. (Угорщина)

Член редакційної колегії: **Henrietta Nagy** — Dr. hab. (Угорщина)

Член редакційної колегії: **Venelin Terziev** — Professor Dipl.Eng., PhD, доктор наук з національної безпеки, доктор економічних наук, член-кореспондент Російської академії природної історії (Русе, Болгарія)

Член редакційної колегії: **Anna Törő-Dunay** — Dr. hab. (Угорщина)

Член редакційної колегії: **Mirosław Wasilewski** — Dr. hab., Associate professor WULS-SGGW (Польща)

Член редакційної колегії: **Natalia Wasilewska** — Doctor of Economic Sciences, professor UJK (Польща)

Розділ «Юридичні науки»:

Член редакційної колегії: **Арістова Ірина Василівна** — доктор юридичних наук, професор (Суми, Україна)

Член редакційної колегії: **Бондаренко Ігор Іванович** — доктор юридичних наук, професор (Братислава, Словацька Республіка)

Член редакційної колегії: **Галуцько Валентин Васильович** — доктор юридичних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Гиренко Інна Володимирівна** — доктор юридичних наук, доцент (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Глушков Валерій Олександрович** — доктор юридичних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Головко Олександр Миколайович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (Харків, Україна)

Член редакційної колегії: **Грохольський Володимир Людвигович** — доктор юридичних наук, професор (Одеса, Україна)

Член редакційної колегії: **Мустафазаде Айтен Інглаб** — доктор юридичних наук, професор, директор Інституту права та прав людини Національної Академії Наук Азербайджану, депутат Міллі Меджлису Азербайджанської Республіки (Азербайджан)

Член редакційної колегії: **Іманли Магомед Нагі** — доктор юридичних наук, професор (Азербайджан)

Член редакційної колегії: **Калюжний Ростислав Андрійович** — доктор юридичних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Клемпарський Микола Миколайович** — доктор юридичних наук, професор (Кривий Ріг, Україна)

Член редакційної колегії: **Лоредана Джані Агуїре** — доктор права, професор (Італійська Республіка)

Член редакційної колегії: **Лоренцмайєр Штефан** — доктор юридичних наук, професор (Аугсбург, Федеративна Республіка Німеччина)

Член редакційної колегії: **Макарова Тамара Іванівна** — доктор юридичних наук, професор (Мінськ, Республіка Білорусь)

Член редакційної колегії: **Мельничук Ольга Федорівна** — доктор юридичних наук, доцент (Вінниця, Україна)

Член редакційної колегії: **Овчарук Сергій Станіславович** — доктор юридичних наук (Запоріжжя, Україна)

Член редакційної колегії: **Омельчук Василь Андрійович** — доктор юридичних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Остапенко Олексій Іванович** — доктор юридичних наук, професор (Львів, Україна)

Член редакційної колегії: **Пивовар Юрій Ігорович** — доктор філософії в галузі права, доцент (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Позняков Спартак Петрович** — доктор юридичних наук, доцент (Ірпінь, Україна)

Член редакційної колегії: **Світличний Олександр Петрович** — доктор юридичних наук, доцент (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Сидор Віктор Дмитрович** — доктор юридичних наук, професор (Чернівці, Україна)

Член редакційної колегії: **Таранова Тетяна Сергіївна** — доктор юридичних наук, професор (Мінськ, Республіка Білорусь)

Член редакційної колегії: **Мушенко Віктор Васильович** — кандидат юридичних наук, доцент (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Олійник Анатолій Юхимович** — кандидат юридичних наук, професор (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Фунта Растіслав** — кандидат юридичних наук, доцент (Сладковічово, Словацька Республіка)

Член редакційної колегії: **Хіміч Ольга Миколаївна** — кандидат юридичних наук (Київ, Україна)

Член редакційної колегії: **Легенький Микола Іванович** — кандидат педагогічних наук, доцент (Київ, Україна)

ЗМІСТ
CONTENTS
СОДЕРЖАНИЕ**ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

Zelena Galina EFFICIENCY SALES ACTIVITY OF MANUFACTURING ENTERPRISE	8
Кравчук Аліна Борисівна КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	13
Кришовський В'ячеслав Леонідович ІННОВАЦІЙНА ОРГСТРУКТУРА ОБ'ЄДНАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ....	17
Матюха Микола Миколайович, Кулик Любов Вікторівна ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	30
Матюха Микола Миколайович, Лук'янова Анастасія Геннадіївна УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	35
Саюн Алла Олександрівна, Сенько Діана Сергіївна УЗАГАЛЬНЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ	39
Саюн Алла Олександрівна, Юрченко Олена Сергіївна ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	42

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Баша Катерина Анатоліївна ПАТЕНТНИЙ ТРОЛІНГ: СУТЬ ЯВИЩА ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	45
Калініченко Олександр Федосійович, Зіньова Надія Костянтинівна АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ.....	49

Zelena Galina*Student of the**Kyiv National University Technologies and Design***Зелена Галина Андріївна***студент**Київського національного університету технології та дизайну***Зелёная Галина Андреевна***студент**Киевского национального университета технологии и дизайна*

EFFICIENCY SALES ACTIVITY OF MANUFACTURING ENTERPRISE

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

ЭФФЕКТИВНОСТЬ СБЫТОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Summary. The article is devoted researching of scientific approaches to determine the efficiency of sales activities of the manufacturing enterprise, which allows you to get profit and make leading positions in the market. The sales activity of the company is investigated. Theoretical and methodological positions are generalized. The sales activity of "Group Veneto" Ltd. in Cherkassy city was analyzed. The recommendations for improvement of sales activity this enterprise are developed. An own event has been introduced, which will affect the improvement of sales promotion of the company.

Key words: sales activity, sales systems, marketing, sales promotion, distribution channels.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню наукових підходів до визначення ефективності збутової діяльності виробничого підприємства, що дозволяє отримувати прибуток та займати лідируючі позиції на ринку. Досліджено збутову діяльність фірми. Узагальнено теоретико-методичні положення. Проведено аналіз збутової діяльності ТОВ «ГРУПА ВЕНЕТО» м. Черкаси. Розроблено рекомендації щодо удосконалення збутової діяльності даного підприємства. Запроваджено власний захід, що вплине на покращення стимулювання збуту товариства.

Ключові слова: збутова діяльність, системи збуту, маркетинг, стимулювання збуту, канали розподілу.

Аннотация. Статья посвящена исследованию научных подходов к определению эффективности сбытовой деятельности производственного предприятия, что позволит получить прибыль и занимать лидирующие позиции на рынке. Исследована сбытовая деятельность фирмы. Обобщено теоретико-методические положения, проведения анализа сбытовой деятельности ООО «ГРУППА ВЕНЕТО» г. Черкасы. Разработаны рекомендации по совершенствованию сбытовой деятельности данного предприятия. Введено собственную разработку по улучшению стимулирования сбыта компании.

Ключевые слова: сбытовая деятельность, системы сбыта, маркетинг, стимулирование сбыта, каналы распределения.

Problem. Integration of Ukraine requires an introduction into the practice of a marketing concept into the world market space. It changes approaches for understanding purpose of the activity, tasks and methods of the realization and means of achievement of an aim. It changes the management philosophy of marketing activities of an enterprise.

In a market economy, the analysis of sales activity is a final stage of all economic activity. It consists form

learning the market situation and ability of factory produces the production, which it is in demand; ensuring effective sales production of the factory and obtaining a maximum possible profit, preparation of sales plans competently and correctly, on the basis of which plans for supply and production should be formed. For today a great attention is given to the consumers. To keep consumers the enterprises need to improve own product constantly, promote the development of own brand and

form a positive image for people. To carry out effective management of promotion policy and sales products, this will provide increased demand for goods.

The Growth of effective activity of the enterprise is impossible without developing and analyzing the sales activity of firm in modern conditions. It can help the company to focus on market needs and to do compete in the future. That is why, this topic is very actually for today.

Analysis of recent researches and publications.

Such domestic and foreign scholars as Balabanova L., Bolt G., Bandura Z. L., Weikrut L. S., Johabber D., Lancaster J., Kotler F., Gudzenko N. M. considered issues concerning formation and ensuring efficiency functioning of sales policy of company. The problem of sales activity of enterprises was covered in the works of Ansoff I., Ogerchuk Y. V., Shpilyk S., Krupovich S. G. and others [1–5].

Actuality. After analyzing the sales volumes of “Group Veneto” Ltd, it is advisably to show the main problem of the company. The group products “textiles” have very low sales volumes in comparison with other commodity groups of the enterprise (Fig. 1).

Consequently, this graph shows that the mattresses were sold most in 2017 year, it accounts for 63.3% of total sales and metal structures — 29,3%. The textiles are realized least, it is 7% of the total volume only.

Therefore, it is important developing recommendations and proposals for improving sales activities of “Group Veneto” Ltd. Cherkassy city. It allows improving and increasing sales volume of the enterprise.

Setting objectives. The aim of researching is developing recommendations concerning improving the management of sales activities on the firm by capturing a new segment.

Research. It is proposed to cover segments of hotel chains in Ukraine to increase the sales groups “textiles”

of “Group Veneto” Ltd. The next step in solving the marketing problem — is active promotion of the sale product among famous Ukraine hotel chains.

The experts expect this year the hotel industry will grow appreciably. Growth will trigger several factors at once. First, according Research Company BMI Research more foreigners will come to Ukraine: they are near 2.2 million people in 2018 year, in the absence of serious problems in the east; 2.8 million persons from abroad will arrive to Ukraine in the end of 2019 year.

The most numerous categories of visitors will be Poles. Western neighbors of Ukrainians will increase the demand for modern and inexpensive hotels. To grow up the domestic tourist flow in 2019 year. This process will be felt in Western and in South Ukraine especially.

So, according to Hotels24.ua, the demand for recreation in Odessa and Kherson regions has increased by 2.5–3 times in the past year, in general it grows on four times in the Carpathians in vacation time. That why the experts predict the massive appearance of new hotels.

Therefore, it would be advisable to deliver the TM Veneto products in the chains inexpensive top hotels in the Western, Southern and Central Ukraine. Today, the Reikartz hotel chain operates in Ukraine — it is the brightest and most successful hotel of Ukraine, which is the leader of the market of temporary residence services (Table 1).

Reikartz Hotels & Resorts is a Ukrainian 3-star and 4-star hotel chain with the participation of European fund and foreign specialists. Today there are 25 hotels in 19 cities of Ukraine [7].

The next hotels chain is the Royal Hospitality Group, it is one of the most successful players on the modern Ukrainian hotels market (Table 2).

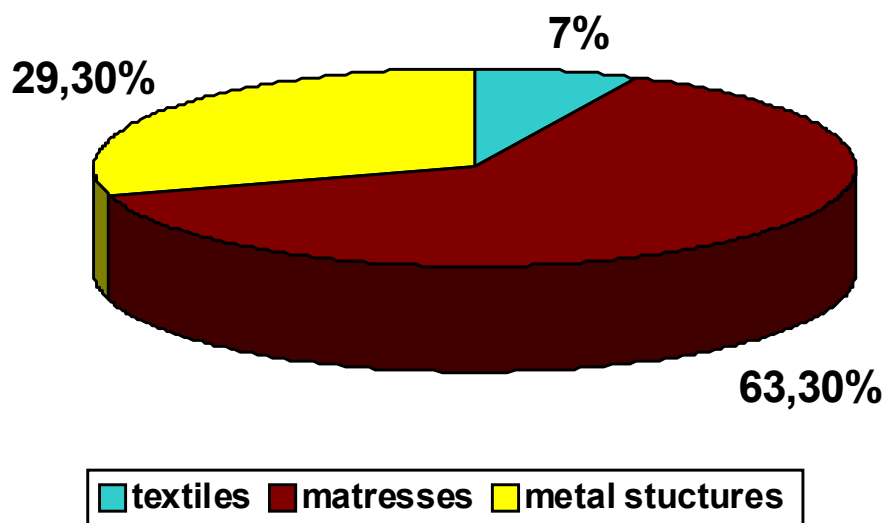

Fig. 1. The share of realized industrial production “Group Veneto” Ltd

Table 1

Geography of Reikartz chain distribution in Ukraine

Hotel name	Address
Reikartz Atashe	Kiev street Zhilyanskaya, 59
Ratsiotel	Kyiv Kharkiv highway, 177/1
Reikartz Dvorshez	Lvov st. Gorodok, 107
Reikartz Medieval	Lvov st. Drukarska, 9
Reikartz	Dnipropetrovsk street Chervona, 12A
Reikartz	Zhytomyr, Zamkova Square 5/8
Reikartz	Zaporizhzhya Mayakovsky Prospekt, 19
Reikartz Hotel Park	Ivano-Frankivsk street Mazepa, 146
Reikartz	Kamyanets-Podilsky st. Starbulovarnaya, 2
Reikartz Carpathian	Transcarpathian region, Zhdeniyevo street Shevchenko, 257
Reikartz Polyana	Zakarpattia region Polyana, st. October 25th
Reikartz	Kirovograd st. V. Chornovil 1-D
Reikartz	Mariupol st. Georgievskaya, 79
Reikartz Avrora Raziotel	Kryviy Rih Ave. Metallurgists, 40
Reikartz Oleksandriyivskiy	Odessa pr-t. Oleksandrivskiy, 12
Reikartz	Kharkov street Chubar, 4
Reikartz River	Nikolaev street Sports, 9th
Reikartz	Sumy st. Resurrection, d. 1
Reikartz Pochaiv	Pochaiv Street Losyatinskaya, 4

Table 2

Geography of the distribution the Royal Hospitality Group in Ukraine

Hotel name	Address
Royal Hotel de Paris	st. Chervonoarmiyivska, 5/7, Kiev,
Royal Deluxe Hotel	st. Gospitalnya, 12, Kiev,
Royal City Hotel	st. Dmitrivska, 13A, Kiev
SPA-HotelPromenade	st. Suhovolya, 61–63, Truskavez, Lvov region
Royal Grand Hotel	st. Suhovolya, 61–63, Truskavez
SPA-Hotel Geneva	st. Suhovolya, 61–63, Truskavez, Lvov region
Medical Hotel Cesar	st. Suhovolya, 61–63, Truskavez, Lvov region
Royal Village Resort	Vishni Uchastok, Polyanica, Ivano-Frankovskoy Obla, BUKOVEL,

Table 3

Geography the distribution of the Black Sea chains in Ukraine

Hotel name	Address
“Black Sea” 3*	Odessa city
“Black Sea” 4*	Odessa city
“Black Sea” 3*	Odessa city
“Shovtneva” ***	Odessa city
“Black Sea” ***	Rosdilna street, Odessa region
“Black Sea” ***	Savran village, Odessa region
“Black Sea” *****	v. Karolino Bugas, Odessa region
“Black Sea” ***	Kiev city

In just for 7 years (the Royal Hospitality Group was founded in 2005 year), it achieved incredible success. Succeeding in bringing the domestic hotel business to a qualitatively new level. Today the Royal Hospitality Group chain consists of nine hotels in different regions of Ukraine [8].

The chain of hotels “Black Sea” — one of the first Ukrainian hotels, there are eight hotels located in Kiev, Odessa and Odessa region (Table 3).

On 1 January 2018 year, total number of hotels numbers is 643 units, It is calculated for 1229 seats.

Consider Figure 2, It shows the rating of national Ukrainian hotel chains by market share for 2018 year [6].

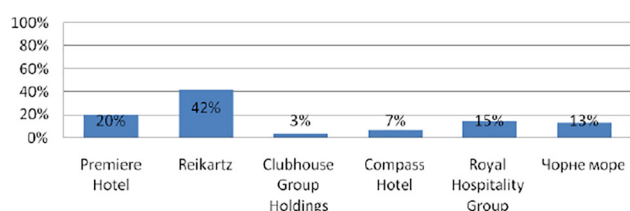

Fig. 2. The rating of national Ukrainian hotel chains by market share

Analyzing Figure 2, we conclude that the Reikartz chains occupies the largest market share among others — 42%, Royal Hospitality Group accounts for 15% of the total market share, while the Black Sea holds 13% of the market share in Ukraine. LLC “GROUP VENETO” offers the hotel chain of Ukraine for further partnership. In the course of cooperation with hotel chains to propose to supply goods of “Group Veneto” Ltd., namely a suit set (tab.4).

Table 4 it shows the TM Veneto suit standard for hotel chains. The suit includes: two decorative pillows, a Veneto Dynamic mattress, Veneto Thermo mattress, one coverlet Veneto Prestige, Veneto Fresh cover, a packet for coverlet, the package for packaging and delivery of products across Ukraine. The cost of suit standard is 13043.51 UAH. To increase demand can do a discount of 20% purchasing five standard suits at once.

Investigating company activities, it is known the Veneto Co sells 150 units goods for day, including 100 units is mattresses, textiles, and 50 units is rest. Suppose for beginning the company realizes own suits of 15 units. per day for the amount of 195 652.6 UAH. Thus, the monthly income will generate 5,869 579.5 UAH., And for year — 70,434,954 UAH. Let to consider the sales promotion of profitability implementation in detail. The net proceeds from the sales of TM Veneto suits will be UAH 48 098 621.4, and the total costs will be UAH 46 878 893. Calculate net profit:

$$NP = 48\,098\,621,4 - 46\,878\,893 = 1\,219\,728,4 \text{ UAH (1)}$$

If firm sells the standard suits in hotel chains of Ukraine, the company will receive 1 219 728.4 UAH of net profit. To calculate the profitability of sales TM VENETO standard suits:

$$P = 1\,219\,728,4 / 48\,098\,621,4 * 100\% = 2,5\% . (2)$$

The profitability of company will 2.5%, it is on 0.3% more than is in 2017 year — 2.2%.

Conclusion. Therefore, the proposed approach will increase sales and adjust the sales activities of the “Group Veneto” Ltd due to the expansion of the sales channels of the textiles group.

Table 4

The suit standard of “Group Veneto” Ltd for hotel chains

№ 1 2019 (suit standard)	Amount without VAT(UAH)/quantity	VAT(UAH)/Price with VAT	amount with VAT (UAH)
decorative pillow 45x45 K-034	2,000	175,20	350,40
mattress Veneto Dynamic 140x200	1,000	10275,61	10275,61
Veneto Thermo mattress 140x200	1,000	403,80	403,80
Coverlet Veneto Prestige 200x220	1,000	598,15	598,15
Veneto Fresh cover 200X220	1,000	870,45	1044,55
Package for coverlet 40x57x35	1,000	41,00	41,00
Packaging package 50x70	4,00	26,00	130,00
Delivery of goods	1,000	200,00	200,00
Total	11277,41	2556,49	13043,51

References

1. Balabanova L. V. Sales Management Policy: A Textbook [Text] / L. V. Balabanova, P. Mitrokhina — К .: TSUL, 2014. — 240 p.
2. Burtsev V. V. Internal control of the sales activity of enterprises in modern economic conditions / V. V. Burtsev // Management in Russia and abroad. — 2015 — № 6. — p. 50–63.
3. Krikavsky Y. V. Logistic management: a textbook [Text] / E. V. Kricavsky — Lviv: Lviv Polytechnic, 2015. — 684 p.
4. Balabanets AV Sales activity of trading enterprises in the conditions of marketing orientation: author's abstract. dis ... Candidate econ Sciences: 08.06.02 / AV Balabanits. — Donetsk, 2014. — 20 p.
5. Golubiy E. D. Distribution. Formation and optimization of sales channels / E. D. Golubin — М.: Vershina, 2015. — 136 p.
6. Reikartz Hotel official website [Electronic resource]. — Access mode: <http://www.reikartz.com/ru/>
7. Royal Hospitality Group official website [Electronic resource]. — Access mode: <http://rhg.com.ua/about.html>.
8. Turnover and saldovoy report for 2016–2017 “Group Veneto” Ltd.
9. Report of the financial result “Group Veneto” Ltd.
10. Outgoing invoices and acts.
11. Calculation of finished goods production.
12. Marketing sale policy of the enterprise / V. V. Tkachenko — 2016. pp. 246–252.

Кравчук Аліна Борисівна

аспірант, асистент кафедри економічної кібернетики

Вінницький національний аграрний університет

Кравчук Алина Борисовна

аспирант, ассистент кафедры экономической кибернетики

Винницкий национальный аграрный университет

Kravchuk Alina

Postgraduate Student, Lecturer of the Economic Cybernetics Department

Vinnitsia National Agrarian University

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ ДЛЯ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

NATIONAL ECONOMY COMPETITIVENESS: CHALLENGES FOR UKRAINE IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Анотація. У статті досліджено питання пов'язані з поняттям «конкурентоспроможність» та «індекс глобальної конкурентоспроможності». Проаналізовано стан конкурентоспроможності України в умовах глобалізації. Динамічно охарактеризовано позиції та значення України в індексі глобальної конкурентоспроможності за останні роки. Визначено структуру індексу глобальної конкурентоспроможності по секторах, та відображено їх рейтинг в динаміці.

Ключові слова: конкурентоспроможність, національна економіка, глобалізація, індекс глобальної конкурентоспроможності, національна конкурентоспроможність.

Аннотация. В статье исследованы вопросы, связанные с понятием «конкурентоспособность» и «индекс глобальной конкурентоспособности». Проанализировано состояние конкурентоспособности Украины в условиях глобализации. Динамично охарактеризованы позиции и значение Украины в индексе глобальной конкурентоспособности за последние годы. Определена структура индекса глобальной конкурентоспособности по секторам, и отражено их рейтинг в динамике.

Ключевые слова: конкурентоспособность, национальная экономика, глобализация, индекс глобальной конкурентоспособности, национальная конкурентоспособность.

Summary. The article deals with the issues related to the concept of «competitiveness» and «global competitiveness index». The state of competitiveness of Ukraine in the conditions of globalization is analyzed. The position and significance of Ukraine in the global competitiveness index for the last years have been dynamically characterized. The structure of the global competitiveness index by sectors is determined, and their ranking in dynamics is reflected.

Key words: competitiveness, national economy, globalization, global competitiveness index, national competitiveness.

Постановка проблеми. Глобалізація — це процес, що впливає на життєдіяльність економічної системи як на мезо-, так і на макро- і мікро- рівнях. Безперечно, глобалізаційні процеси мають, як позитивний, так і негативний вплив на функціонування національної економіки, а тому постає завдання дослідити стан конкурентоспроможності України в умовах глобалізації, проаналізувати індекс глобальної конкурентоспроможності та розглянути місце України в рейтингу країн світу за даним показником.

Аналіз досліджень і публікацій. Фундатором теорії конкурентоспроможності вважають М. Портера, який займався дослідженням стратегії конкуренції. Також питання національної конкурентоспроможності займалися такі науковці як А. А. Мазаракі [5], Г. М. Філюк [2], Н. П. Воробйова [3], Н. Г. Міценко, О. С. Смик та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є здійснення аналізу стану конкурентоспроможності України в умовах

глобалізації, індексу глобальної конкурентоспроможності та визначення місця України в рейтингу країн світу за даним показником.

Виклад основного матеріалу. В умовах сьогодення Україна знаходиться на роздоріжжі: чи стати бідною аграрною країною із малорозвиненим внутрішнім ринком, нестабільним політичним становищем, високим рівнем безробіття, або ж навпаки — по максимуму зосередити зусилля на збільшенні конкурентоздатності економіки, використовуючи переваги глобалізації.

Рівень конкурентоспроможності визначає позицію країни в глобальному економічному просторі, демонструє її шанси вижити в умовах жорсткої гіперконкуренції. На превеликий жаль, після здобуття незалежності Україна не спромоглася істотно підвищити свій рівень конкурентоспроможності [2].

При дослідженні рівня конкурентоспроможності використовують один з найбільш узагальнюючих і найвідоміших показників «Індекс глобальної конкурентоспроможності». Індекс глобальної конкурентоспроможності оцінює можливість економіки забезпечити високу продуктивність бізнесу, а тому, більш високі темпи економічного зростання й економічного добробуту держави. Індекс глобальної конкурентоспроможності включає чотири сектори показників: макроекономічна сфера, інституції, здоров'я та початкова освіта, інфраструктура.

Динаміка позицій та значень України в індексі глобальної конкурентоспроможності за останні десять років відображена на рис. 1.

Значення індексу конкурентоспроможності за останні 10 років коливається в межах 3,09–4,14. Це характеризує відсутність прогресу у сферах економіки, політики та соціального розвитку. Згідно рейтингу,

Україна за останні десять років втратила свою позицію і змістилась з 73 місця до 85. Найкращим показник був у 2008 році, де Україна посіла 72 місце. Найбільш позитивними роками в кількісному плані були 2013 та 2015 роки, коли індекс був 4,14 із максимального значення 7. Протягом 2014–2016 років можна спостерігати негативну тенденцію до змін стану економіки — замість 76 Україна тепер посідає 85 місце.

Тим часом, значення індексу конкурентоспроможності переважної більшості країн пострадянського простору, які входять до рейтингу, значно підвищилось. Зокрема, індекс конкурентоспроможності Грузії зріс із 3,73 — у 2007 р. до 4,3 — у 2017р., Азербайджану — із 4,06 до 4,7, Казахстану — із 4,19 до 4,3, РФ — із 4,08 до 4,6, Вірменії — із 3,75 до 4,2, Таджикистану — із 3,52 до 4,1. За результатами рейтингу 2017 р., гірші, ніж Україна, показники мають лише Молдова (3,86) та Киргизстан (3,75) [2].

До субіндексів, що підсилюють ефективність входять наступні шість категорій показників: ефективність ринку праці, фінансовий ринок та його розвинутість, технологічність країни, об'єм ринку, вища освіта та професійна підготовка, ефективність ринку товарів та послуг [3]. В Україні сукупність даних показників на досить низькому рівні — в 2016 році це 4,04 із можливих семи пунктів та в середньому за тринадцять років це 3,89 пунктів.

Субіндекс інноваційних чинників складається із таких показників: власне, рівень та обсяг інновацій в країні та бізнес-досвідченість. В Україні даний субіндекс досягає найбільш негативного значення із даних трьох субіндексів [3].

Протягом десяти останніх років дані субіндексу мають тенденцію до повільного збільшення із невисокими коливаннями (рис. 2).

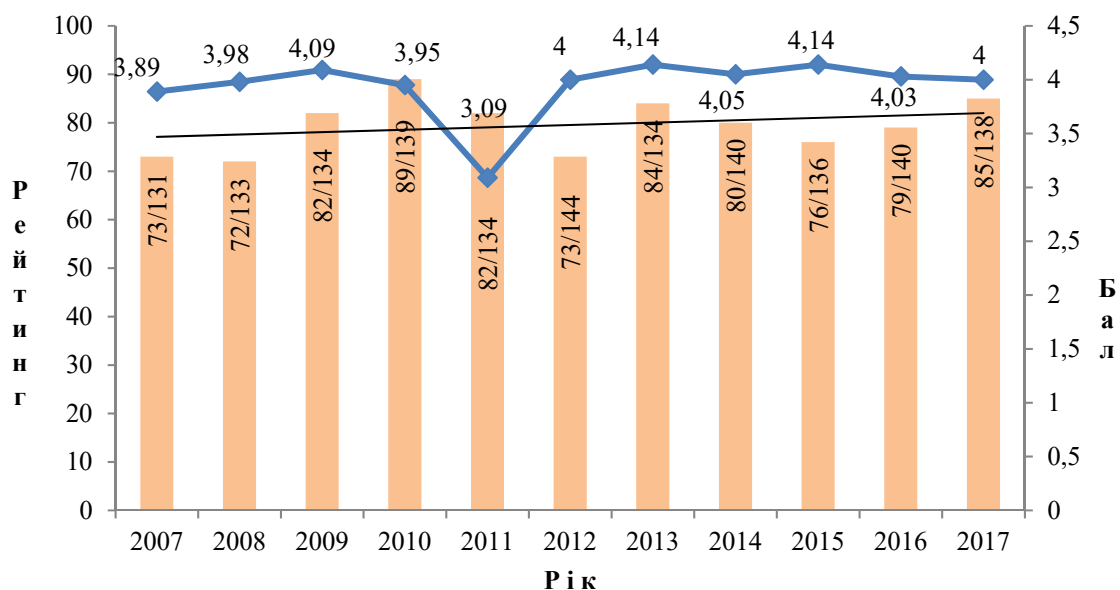

Рис. 1. Динаміка позицій та значень України в індексі глобальної конкурентоспроможності
Джерело: створено на основі The Global Competitiveness Report [1]

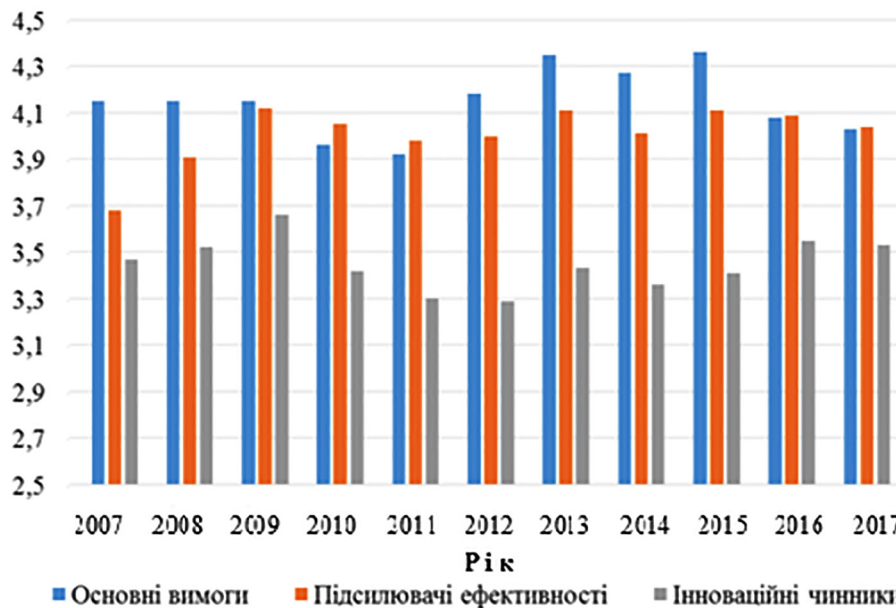

Рис. 2. Структура індексу глобальної конкурентоспроможності по секторам
Джерело: сформовано на основі [3]

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що конкурентоспроможність України в умовах сьогодення є на досить низькому рівні — за усі роки, що аналізувалися за рейтингом глобальної конкурентоспроможності, Україна посідає місця, які ближчі до кінця в другій половині рейтингу.

Зростання частки сільського господарства не здатне повною мірою компенсувати втрати від скорочення частки промисловості. У довгостроковому періоді зосередження зусиль на розвитку аграрного сектору, головню на виробництві й експорті сировини або «звичайних» продуктів харчування, як це не парадоксально, не тільки сприятиме економічному зростанню, але й, призводитиме до сповільнення (а то й відставання) економічного розвитку й падіння добробуту населення [2].

Як відомо, конкурентоспроможність національної економіки визначається не тільки здатністю країни в умовах вільної торгівлі виробляти і реалізувати конкурентоспроможні товари і послуги, але й здатність країни досягати стабільно високих темпів зростання ВВП на душу населення. Однак і за цим показником Україна дедалі більше віддаляється не тільки від високо розвинутих країн, але й від країн із середнім і, навіть, відносно низьким рівнями економічного розвитку.

Висновки. Таким чином, в Україні необхідно уже зараз розробити програму, що буде реально працювати над підвищенням конкурентоспроможності української економіки, покладаючи основоположні заходи щодо відновлення промисловості, подальшого піднесення сфери послуг. Основними задачами України та суспільства мають стати [2]:

- створення нових промислових галузей на основі формування потужного інноваційного та науко-

во-технічного потенціалу, здатних виробляти високотехнологічну, конкурентоспроможну й екологічно чисту продукцію, а також їх протекціоністський захист; реанімування деяких сфер вітчизняного машинобудування (вагонобудування, кораблебудування, авіабудування сільськогосподарського машинобудування), космічної галузі тощо;

- розвиток цифрових та ІТ-технологій. Сьогодні ІТ-інфраструктура та цифрова грамотність перестають бути конкурентною перевагою, а стають вимогою часу. Цифрова революція та формування стійких та тісно взаємопов'язаних глобальних виробничо-комерційних зв'язків створюють можливості для вирівнювання конкуренції малих і середніх підприємств з великими компаніями;
- подальше поліпшення якості ділового клімату, оскільки спроможність вітчизняних товаровиробників утримувати власні позиції на міжнародних ринках, диверсифікувати експорт в товарному та географічному вимірах визначається якістю національного ділового клімату;
- збереження темпів зростання агропромислового виробництва, але зі зміщенням акцентів з виробництва сировини на виробництво екологічно чистих, органічних продуктів харчування, біологічно активних добавок та інших продуктів з високою доданою вартістю;
- створення сприятливих умов для повернення в Україну «мізків», які раніше емігрували за кордон. Їхні знання і досвід стануть потужним важелем розвитку підприємництва тощо.

Література

1. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www3.weforum.org>.
2. Филук Г. М. Глобалізація і конкурентоспроможність національної економіки: виклики для України / Г. М. Филук // Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції: Конкурентоспроможність національної економіки. 5–6 жовтня 2017 р. — С. 12–19.
3. Воробйова Н. П. Сучасний рівень конкурентоспроможності України / Н. П. Воробйова // Збірник наукових праць молодих вчених КПП ім. І. Сікорського «Актуальні проблеми економіки та управління». 2017. — № 11. — С. 58–65.
4. Мельничук А. Б. Інноваційні трансформації аграрного сектору: європейський аспект / А. Б. Мельничук // «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики» Всеукраїнський науково-виробничий журнал. — 2016. — № 8. С. 103–111.
5. Мазаракі А. А. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку: монографія. / А. А. Мазаракі // КНТЕУ. — 2010. — с. 384.

References

1. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Electronic resource]. — Access mode: <http://www3.weforum.org>.
2. Fylyuk H. M. Globalization and Competitiveness of the National Economy: Challenges for Ukraine / G. M. Filuk // Materials of the XVII International Scientific and Practical Conference: Competitiveness of the National Economy. October 5–6, 2017 — P. 12–19.
3. Vorobyova N. P. Modern level of competitiveness of Ukraine / H. P. Vorobyova // Collection of scientific works of young scientists KPI them. I. Sikorsky «Actual Problems of Economics and Management». 2017. — № 11. — p. 58–65.
4. Melnychuk A. B. Innovative Transformations in the Agrarian Sector: European Aspect / AB Melnichuk // «Economics, Finances, Management: Current Issues of Science and Practice «All-Ukrainian Scientific and Production Magazine». — 2016 — № 8. — P. 103–111.
5. Mazaraki AA Domestic Trade in Ukraine: Economic Conditions for Effective Development: Monograph / AA Mazaraki // KNTEU. — 2010. — p. 384.

УДК 33.334

Кришовський В'ячеслав Леонідович

магістрант

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Кришовский Вячеслав Леонидович

магистрант

Кременчугского национального университета имени Михаила Остроградского

Kryshovsky Vyacheslav

Master Student of the

Kremenchuk Mykhailo Ostrogradsky National University

Науковий керівник:

Маслак Ольга Іванівна

доктор економічних наук, професор

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Научный руководитель:

Маслак Ольга Ивановна

доктор экономических наук, профессор

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

Scientific director:

Maslak Olga

Doctor of Economic Sciences, Full Professor

Kremenchuk Mykhailo Ostrogradsky National University

ІННОВАЦІЙНА ОРГСТРУКТУРА ОБ'ЄДНАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

ИННОВАЦИОННАЯ ОРГСТРУКТУРА ОБЪЕДИНЁННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА И ЕЁ РОЛЬ В РАЗВИТИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

INNOVATIVE ORGANIZATION STRUCTURE OF JOINT ENTERPRISES AS A FACTOR IN VENTURE CAPITAL AND ITS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF A SOCIO-ECONOMIC SYSTEM

Анотація. Досвід розвинених країн свідчить про високу роль інновацій в теперішній час та необхідність цілеспрямовано будувати свою діяльність на основі інноваційного підходу, будувати свою стратегію з акцентом на задоволення потреб споживача, розробку нових товарів і послуг та систем управління. Даний вид моделі вимагає значних ресурсів, як інтелектуальних так і фінансових: на науково-дослідну роботу, придбання патентів, розробку і впровадження інновацій, що не під силу більшості підприємств.

Світова практика показує, що об'єднані підприємства мають більші можливості у формуванні венчурного капіталу – поєднанні інтелектуального та фінансового ресурсів.

Об'єднані підприємства з системою ефективного інноваційного менеджменту та впровадженням комплексу організаційних заходів: по формуванню інноваційної оргструктури, по стимулюванню корпоративної інноваційної активності – інтелектуального ресурсу, по використанню нових технологій в управлінні фінансовими потоками – фінансового ресурсу, здатні створити інноваційну інфраструктуру, яка стане універсальним механізмом у формуванні рушія економічного розвитку – венчурного капіталу, що відобразиться не тільки у появі нових способів ведення бізнесу, якісних товарів та послуг, але і у можливості вплинути на всю соціально-економічну систему та започаткувати нові правила

інноваційної підприємницької діяльності, коли добробут населення напряму залежить від об'єму праці, вкладеної працівником у розвиток суспільства, що спонукає на ініціативну та продуктивну роботу та повну самовіддачу.

Ключові слова: інноваційна оргструктура, об'єднанні підприємства, фінансовий ресурс, інтелектуальний ресурс, венчурний капітал, інноваційний менеджмент, комплекс організаційно-управлінських заходів, соціально-економічний розвиток.

Аннотация. Опыт развитых странах свидетельствует о высокой роли инноваций в настоящее время и необходимость целенаправленно строить свою деятельность на основе инновационного подхода, строить свою стратегию с акцентом на удовлетворение потребностей потребителя, разработку новых товаров и услуг и систем управления. Данный вид модели требует значительных ресурсов, как интеллектуальных, так и финансовых: на научно-исследовательскую работу, приобретение патентов, разработку и внедрение инноваций, что не под силу большинству предпринимателей.

Мировая практика показывает, что объединенные предприятия имеют больше возможностей в формировании венчурного капитала – сочетании интеллектуального и финансового ресурсов.

Объединенные предприятия с системой эффективного инновационного менеджмента и внедрением комплекса организационных мероприятий: по формированию инновационной оргструктуры, по стимулированию корпоративной инновационной активности – интеллектуального ресурса, по использованию новых технологий в управлении финансовыми потоками – финансового ресурса, способны создать инновационную инфраструктуру, которая станет универсальным механизмом в формировании двигателя экономического развития – венчурного капитала, отразится не только в появлении новых способов ведения бизнеса, качественных товаров и услуг, но и в возможности повлиять на всю социально-экономическую систему и создать новые правила инновационной предпринимательской деятельности, когда благосостояние населения напрямую зависит от объема труда, вложенного работником в развитие общества, побуждает его на инициативную и продуктивную работу и полную самоотдачу.

Ключевые слова: инновационная оргструктура, объединённые предприятия, финансовый ресурс, интеллектуальный ресурс, венчурный капитал, инновационный менеджмент, комплекс организационно-управленческих мероприятий, социально-экономическое развитие.

Summary. The economic success of the developed countries thrives on innovations emphasizing the role of an innovative approach based on consumer-oriented strategies, new products and services and advanced management systems. However, most innovative models require significant intellectual and financial resources for research, for patents while most entrepreneurs do not have a budget for it.

International practice shows that joint enterprises have better opportunities to attract venture capital, both intellectual and financial.

Under effective management, joint enterprises can implement the following measures: to form innovative structure, to stimulate corporate innovation activity, to engage intellectual capital, to use advanced technologies in finance management. The goal of it is to create an innovative model and boost venture capital turning it into the engine of economic development that will result in creative business know-how, improved quality of goods and services. The positive effect will develop the whole socio-economic system and establish new rules for innovative entrepreneurship with the understanding of the individual contribution to the development of society, which will encourage initiative and productivity

Key words: innovative organizational structure, joint venture, financial resource, intellectual resource, venture capital, innovative management, a complex of organizational and managerial measures, social and economic development.

Актуальність та постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки, збільшення ваги міждержавного товарообороту і темпів розвитку нових технологій конкуренція стає більш відчутною та все актуальнішим стає питання в підвищенні рівня конкурентоспроможності економіки. Як доводить світова практика, конкурувати в таких умовах здатні лише ті, що будують свою роботу на основі інноваційної діяльності, оптимізовані в управлінні ресурсами та гнучкі до змін. Застарілі методи управління на вітчизняних підприємствах не відповідають цим критеріям, що негативно відбивається на їхній рентабельності та спроможності конкурувати на зовнішніх ринках.

Основною перепоною підприємств у переході на нову інноваційну стратегію є недостатність ресур-

сів, як фінансових так і людських. Інноваційна діяльність потребує значних фінансових вливань на розробку та впровадження інновацій, що, частіше всього, не під силу більшості підприємств. Щодо людських ресурсів, мова йде саме про інноваційну активність всього персоналу підприємств та його творчий потенціал, для активізації якого стоїть завдання створення ефективної системи мотивування.

Враховуючи багатогранність завдання вдосконалення системи по підвищенню рентабельності та конкурентоспроможності підприємств, то і їх рішення лежать в об'ємній площині і потребують комплексного підходу, вирішити які спроможні лише крупні компанії або об'єднані підприємства. Тому актуальним стоїть питання створення гнучкого механізму по формуванню фінансового та людського

ресурсу у вигляді інноваційної оргструктури об'єднаних підприємств з ефективним менеджментом.

Аналіз останніх досліджень та висвітлення не вирішеної раніше проблеми. Визначенню ролі фінансового та інтелектуального капіталу у підвищенні конкурентоспроможності економіки, та проблемі їх залучення для розвитку інноваційної діяльності присвячено чимало робіт. Вагомий внесок у розвиток інтелектуального капіталу зробили такі вчені: Й. Шумпетер, П. Друкер, к В. Ростоу, Д. Бел, Е. Денісон Т. Шульц, Л. Туроу, Г. Бекер, М. Фішер, Й. Масуда, А. Тофлер, Р. Солоу, М. Кастельс, Е. Брукінг; питанню залучення фінансового капіталу присвячені роботи: І. Сокирської, О. Москаля, О. Колодізева, А. Кузнецова, Г. Возняка; проблемі інноваційного розвитку приділили увагу вітчизняні вчені: В. Олійник, А. Назаренко, П. Перерва, Р. Яковенко, П. Бубенко, та інші.

Але, переважно, ці два взаємозалежних ресурси у розвитку інновацій розглядають незалежно один від одного та пропонуються окремі способи у вирішенні проблеми, без урахування їх синергичності. Дослідник Б. Пилипенко [1] розглядає венчурний капітал як поєднання фінансового та інтелектуального ресурсів і наголошує на важливості в інноваційній діяльності поєднання обидвох складових. Саме інтелектуальна праця виконує перетворюючу функцію в формуванні і ефективному використанні фінансового ресурсу. Вчений пояснює цей процес такими особливостями: новаторством і винахідництвом самого підприємця; рухом і всім життєвим циклом венчурного капіталу, який забезпечується особливою організацією та менеджментом; інтелектуальною працею працівників, що беруть участь в відтворювальних процесах підприємства. Окрім перелічених особливостей, важливим являється взаємозв'язок з науково-дослідницькою діяльністю, на основі якої створюються нові продукти та послуги, що мають перспективи широкого визнання і здатні принести високий прибуток від виходу на ринок. Ще однією з основних особливостей венчурного капіталу являється його ризикованість, пов'язано це з високим рівнем невизначеності інноваційних проектів та високою ймовірністю недоотримання очікуваного прибутку. Враховуючи високі ризики, венчурний капітал має забезпечувати й високу очікувану рентабельність і рівень прибутку.

В підсумковому вигляді автор дослідження венчурного капіталу дає таке визначення: венчурний капітал — сукупність інтелектуальних, матеріально-технічних засобів та фінансових коштів, що надаються суб'єктами формального та неформального джерел венчурного капіталу для подальшого інвестування в пошук, впровадження, та комерціалізацію інноваційної ідеї за участю професійних посередників без будь-яких економічних застав та гарантій, на довготривалий строк, в обмін на частину майнових прав новоствореної або прогресуючої

компанії з правом брати участь у керуванні проектом та з метою отримання прибутків значно вищих за середню норму [1]. На нашу думку, дане визначення в повній мірі відображає широке поняття венчурного капіталу та співпадає з нашим баченням інноваційного ресурсу. Тому в своїй роботі, при згадці венчурного капіталу, будемо опиратись на нього.

Венчурний ринок в світовому масштабі, переживає сьогодні небувалий підйом. Це пов'язано з процесами глобалізації, науковими досягненнями, розвитком технологій, підвищенням ролі знань і інформації в бізнесі. Однак не дивлячись на його високу ефективність та широкі перспективи української економіки, через відсутність адекватних державних реформ, брак фінансування та складність інноваційного менеджменту венчурне інвестування поки не отримало широкого поширення в Україні. Тому для покращення системи фінансування та активізації інноваційної діяльності актуальним стоїть питання створення ефективного механізму формування венчурного капіталу з урахуванням багатогранності та взаємозалежності фінансових та інтелектуальних ресурсів.

Мета дослідження. Стратегічне моделювання саморегулюючого організаційного механізму формування венчурного капіталу на основі об'єднаних спільних підприємств, визначення його ролі і завдань у формуванні нової соціально-економічної системи.

Виклад основного матеріалу. Роль інновацій в економічному розвитку. Інноваційна модель економічного розвитку являється найефективнішою, але поряд із тим, й найбільш вартісною, адже вона ґрунтується на розвитку наукових досліджень, перетворенні наукових знань у нові товари та послуги, технології, інформаційні системи, методи управління з забезпеченням їх міжнародного обміну в формі трансферу технологій і тісно пов'язана з постійним пошуком джерел фінансування. Даний вид моделі потребує значного фінансування на науково-дослідницьку роботу, придбання патентів, розробку та впровадження інновацій, що не під силу більшості підприємців без зовнішніх джерел фінансування. Отже інвестиції є невід'ємним атрибутом розвитку [4].

Одним з найпоширенішим способом залучення інвестицій на підтримку інноваційної діяльності визнано венчурний капітал. Світовий досвід доводить, що розвиток венчурного ринку призводить до активізації інноваційних процесів, прискорення технологічного прогресу та зміцненню економіки.

Система венчурного інвестування є універсальним механізмом фінансування створення інноваційного продукту на основі інтеграції інтелектуальної праці і фінансового капіталу, ефективною формою забезпечення реалізації глобальної стратегії соціально-економічного прогресу, заснована на наукових досягненнях і виведення їх результатів на ринок масового споживання [1].

Важко переоцінити роль венчурного капіталу у розвитку економіки, адже він сприяє підвищенню інноваційної активності підприємств, підвищенню гнучкості виробництва, зниженню технологічної залежності від імпортованих технологій, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та добробуту населення. З усвідомленням цього факту розвинені країни Європи та США активно розвивають державні програми та інститути венчурного капіталу, що супроводжується стрімким економічним ростом. Становлення венчурного капіталу збіглося з бурхливим розвитком комп'ютерних технологій і зростанням добробуту середнього класу населення. Саме венчурному капіталу завдячують теперішні технологічні гіганти, такі як Apple, Microsoft, Intel, Yahoo, Google, Skype та інші. Останнім часом вектор розвитку венчурного капіталу обрали також Китай, Японія, Південна Корея, Сінгапур та Ізраїль [1].

На відміну від розвинених держав ринок венчурного капіталу в Україні розвинутий дуже слабо, що негативно впливає на рівень інноваційної діяльності підприємств та їхню конкурентоспроможність [2]. Для впровадження інновацій підприємці змушені виділяти власні кошти без зовнішньої підтримки [3], а враховуючи ризикованість даного виду діяльності, то на таких крок йде менша частка підприємств, що і пояснює загальний низький рівень інноваційного розвитку України.

Уряди приведених вище країн відіграють провідну роль у розвитку венчурного ринку. В Україні процеси модернізації гальмуються через неефективність державної політики та недостатність коштів держбюджету. Не зважаючи на наявність проблем, маємо великий потенціал в розвитку інновацій, але для його використання необхідно побудувати ефективну систему фінансування підприємств і їхньої інноваційної активності. Хоча державна економічна політика в розвитку інноваційної діяльності має важливу роль, але ключову роль мають все-таки саме підприємці і їхня підприємницька ініціатива у розробці програм по збільшенню своєї ефективності та розробці програм фінансування [2].

Інноваційно орієнтовані об'єднання підприємств у залученні інвестицій. Світова практика показує, що в залученні інвестицій і впровадженні інновацій мають більші можливості об'єднані підприємства, завдяки таким факторам як: диверсифікація діяльності з метою зниження ризику; підвищення якості управління; забезпечення податкових пільг; можливість використання надлишкових ресурсів, збільшення масштабу бізнесу, реалізація спільних інвестиційних проектів та ін.; а процеси глобалізації та трансформації організації соціально-економічних світових спільнот дали імпульс до становлення і розвитку якісно нових механізмів формування макрорегіональних систем, які можна віднести до числа різних видів об'єднань підприємств [5].

Доцільно виділити основні переваги об'єднання підприємств: розширення сфери діяльності підприємств; збільшення основи капіталовкладень та їх раціональне використання; збільшення масштабу бізнесу; вдосконалена маркетингова стратегія; розширення ринку і ринкового потенціалу; зростання прибутку від контролю над більшим підприємством; зменшення конкуренції; підвищення якості управління; можливість використання надлишкових ресурсів; диверсифікація; кращі інноваційні можливості; забезпечення податкових пільг; придбання цінних промислових ноу-хау, патентів, торгової марки, репутації; спільне впровадження інновацій, інший непрямий ефект. Також однією з істотних переваг об'єднання підприємств є краще лобювання спільних інтересів порівняно із захистом своїх інтересів поодиночки. Окрім того, часто саме об'єднання підприємств і організацій створює додаткові умови для розвитку інноваційної діяльності шляхом включення до свого складу наукової організації [6].

Вдале поєднання активів і впровадження інновацій збільшує конкурентоспроможність товарів, виводить підприємства на новий рівень розвитку, гарантує мінімізацію витрат та максимізацію прибутку. Процеси злиття є позитивними для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств [7]. Роль об'єднань в епоху ринкової економіки та інформаційного суспільства поступово зростає, оскільки інтегровані об'єднання є найбільш конкурентоспроможним елементом на глобальному ринку.

Саме поява ефективних корпоративних об'єднань, які враховують специфіку синергетичних ефектів від сполучення окремих підприємств, дозволить створити ефективну економіку, орієнтовану на комерціалізацію наукових відкриттів і винаходів, що дозволяє виробляти наукоємну продукцію і виходити з неї на світові ринки.

Найяскравіший приклад ефективності об'єднань — післявоєнна Японія. Японці об'єднавшись, та побудувавши ефективну корпоративну культуру спільного добробуту, створили низку сильних спільних інституцій, завдяки чому стали лідерами у світовій економіці та утримують конкурентні позиції до сьогоднішнього дня [8].

На основі вищеприведеного, беззаперечним є той факт, що об'єднанні підприємства мають широкі можливості для формування венчурного капіталу — інтелектуального і фінансового ресурсів, а результати їх інноваційної діяльності спроможні вивести компанії на глобальний ринок в якості лідера на обраних, або новостворених споживчих сегментах.

Для створення механізму формування венчурного капіталу об'єднаних підприємств необхідно впроваджувати ефективний інноваційний менеджмент, який на основі комплексу організаційно-управлінських заходів врахував би основні його особливості: поєднання фінансового та людського ресурсу,

наукоємність та підвищений ризик у зв'язку з високою невизначеністю результатів інноваційної діяльності.

Інноваційний менеджмент у формуванні венчурного капіталу. В умовах обмеженості ресурсів і загострення конкуренції підприємці змушені шукати більш ефективні способи використання ресурсів, методів управління, організації праці та інформаційного забезпечення процесу виробництва — переходити на інноваційну модель поведінки та будувати систему інноваційного менеджменту [9]. В масштабах об'єднання підприємств, через більше поле діяльності та можливостей та складність врахування всіх внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів, інноваційний менеджмент набуває ще більшого значення.

До основних елементів інноваційного менеджменту можна віднести організаційно-управлінські інновації. Організаційно-управлінські інновації — цілеспрямована зміна складу функцій, організаційних структур, технологій та організації процесу управління, орієнтоване на заміну елементів системи управління або всієї системи управління, з метою прискорення або поліпшення вирішення поставлених перед підприємством задач на основі виявлення закономірностей і чинників розвитку інноваційних процесів на всіх стадіях життєвого циклу продуктів, технологій і підприємства в цілому; мають на увазі реалізацію нового методу у веденні бізнесу і вирішення проблем бізнес-процесів, організації процесу створення нових продуктів, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків [10].

Складові організаційних інновацій: новітні корпоративні стратегії; диверсифікована структура корпоративного об'єднання; значно покращені моделі управління; сучасні методи комунікацій на основі інформаційних технологій; ефективна фінансова логістика; нові методи організації праці і мотивації персоналу; оптимальний режим робочого часу; сучасні системи контролю якості та сертифікації; вдосконалена маркетингова стратегія; організація науково-дослідницьких робіт.

Внутрішній стан підприємства відображає його загальна інноваційна активність, при цьому, управлінські інновації являються основним фактором в підвищенні конкурентоспроможності підприємства, так як вони ставлять за мету перетворення управлінської та організаційної структури компанії та поліпшення методів управління персоналом і корпоративних фінансів [11], тісно пов'язані з технологічними у всіх сферах економіки та дозволяють створювати необхідні умови для втілення інновацій інших типів, тому являються фундаментом для організації інноваційної діяльності на підприємстві.

Для досягнення найвищих цілей розвитку бізнесу, та створення умов для формування венчурного капіталу, інноваційно налаштоване керівництво підприємств має впровадити комплекс управлін-

сько-організаційних заходів: по оптимізації корпоративної структури, з урахуванням всіх можливостей учасників об'єднання; по підвищенню рівня мотивації персоналу — інтелектуального ресурсу, по налагодженню системи внутрішніх та зовнішніх фінансових потоків — фінансового ресурсу. Саме таким чином, завдяки розвитку цих трьох складових, прогноуються нові тенденції ринку, створюються нові продукти та послуги, у яких деякий час не буде конкурентів.

Інноваційні організаційні структури об'єднаних підприємств. В умовах прискорення темпів науково-технічного прогресу в світі, коли щорічно збільшується кількість компаній, основаних на науці та орієнтованих на нововведення, що б вистояти у конкурентній боротьбі на глобальному ринку, стоїть питання переорієнтації стратегії економічного розвитку з акцентом на підвищення рівня гнучкості та адаптивності організаційних структур інноваційної системи. При впровадженні комплексу управлінсько-організаційних заходів по підвищенню рівня рентабельності та конкурентоспроможності об'єднання, варто починати саме з реорганізації його організаційної структури.

Світовий досвід показує, що наявність розвиненої інноваційної системи забезпечує соціально-економічний розвиток економіки країни, при цьому низькі темпи розвитку інновацій в Україні, особливо на основі наукових досліджень, свідчать про недосконалість цієї системи і необхідність її вдосконалення. Досвід розвинених країн доводить, що вирішення даної проблеми лежить у поєднанні наукової та виробничої діяльності у площині організаційної структури об'єднаних підприємств, тому актуальним і необхідним стає завдання її вдосконалення.

Важливість вдосконалення організаційної структури саме об'єднаних підприємств пояснюється, насамперед, великими можливостями інтеграції компаній у проведенні інноваційної діяльності, в т.ч. на основі наукових відкриттів. Тому для ефективної реалізації потенціалу всіх можливостей, інноваційно орієнтовані об'єднання мають приділити увагу формуванню своєї організаційної структури.

У сучасних умовах, у боротьбі за прихильність споживача, діяльність підприємств вимагає більшого орієнтування структур, на ринок. Рішення даної проблеми передбачає розвиток змісту і форм управління інноваційною діяльністю. Багато в чому рівень інноваційного управління підвищується на підприємствах, що створюють науково-дослідницькі центри з розширеними повноваженнями при наданні їм широкій автономії. З переходом до таких структур в сфері інноваційної діяльності підвищується мобільність управління, створюється можливість розвитку цих структур саме як бізнес-структур. В розвинених країнах, вони також являються комплексною формою організації взаємодії фундаментальної науки з виробництвом [12].

Надання автономії надає можливість проведення незалежного, від виробничого підприємства, дослідження по реалізації нового продукту, орієнтованого на споживача. Таким продуктом може бути конструкторський проект, технологія, продукт виробництва або послуга, створений і вироблений, в підсумковому результаті, спільними зусиллями розробника і виробника. Тобто це дозволяє успішно вирішити проблему ринку у необхідності управління, по-перше, орієнтованому на створення товарного виду конкурентоспроможного інноваційного продукту, по-друге, здатність забезпечувати єдність взаємодії наукових та виробничих структур об'єднання.

Автономні дослідні центри в організаційній структурі інноваційно орієнтованих об'єднаних підприємств повинні грати ключову роль у спільній діяльності і виконувати такі завдання: дослідження потреб та прогнозування можливих потреб споживача, проектування нових продуктів та послуг з урахуванням специфіки діяльності всіх підприємств альянсу та їх можливостей, аналіз організаційної моделі управління об'єднання та проектування її вдосконалених варіантів, визначення ролі кожного підприємства у створенні нового спільного продукту та їх справедливої долі з отриманого прибутку. Для можливості виконання перелічених функцій підприємство по науковим дослідженням має бути не просто автономним, а й займати головну, материнську роль у структурі конгломерату. При функціонуванні такої системи виконується ще одна важлива функція — поєднання науки з виробництвом, при головуванні наукової компанії навіть не виникає сумнівів у раціональності спільної діяльності підприємств, адже виробництво ґрунтується на обґрунтованих трудомістких наукових дослідженнях. Певною мірою цим вирішується і завдання розвитку партнерських відносин із зовнішніми науковими структурами, наприклад, з такими як технологічні парки і інкубатори, технологічні центри і технополіси, фонди сприяння розвитку малих форм підприємств у науково-технічній сфері та ін.

Як бачимо, запропонована організаційна структура з широкими повноваженнями науково-дослідних центрів значно відрізняється від традиційних, але такий підхід дозволяє побудувати високоефективну модель управління та координації спільної діяльності підприємств, працюючих як єдиний організм, націлений, в першу чергу, на попередження потреб споживачів, створення нових продуктів і послуг, та завоювання значної частки на глобальному ринку.

Таким чином, формування ефективної інноваційної інфраструктури об'єднаних підприємств, у складі яких, з врахуванням специфіки синергетичних ефектів від злиття, функціонують орієнтовані на ринок науково-дослідні центри з широкою автономією, дозволить оптимізувати використання фінансових та інтелектуальних ресурсів, поєднати наукову та виробничу функцію інноваційної діяльності та створити ефективну економіку, орієнтовану на комер-

ціалізацію наукових відкриттів у виді наукоємної продукції і виходити з нею на світові ринки [13].

Інтелектуальний ресурс. Мотивація персоналу до інноваційної активності. Ключову роль в успішності наукових відкриттів, виникненню креативних ідей та формуванні венчурного капіталу цілому, відіграє інтелектуальний ресурс та людський потенціал персоналу. Інноваційна активність підприємств залежить в першу чергу, від інноваційно-креативного потенціалу співробітників підприємств, а успіх від її впровадження, в більшій мірі, залежить від рівню підготовки персоналу та прояву творчої енергії кожного спеціаліста. Тому особлива відповідальність у стимулюванні і мотивуванні колективу на продуктивну роботу належить адміністративним кадрам.

Рівень інноваційної діяльності на підприємстві напряму залежить від ініціативи та зацікавленості працівників у кінцевому результаті. Створення таких умов праці, які спонукали би робітників до проявлення творчої ініціативи у пошуку інноваційних способів вирішення проблем та розвитку підприємства, має бути пріоритетом для керівників всіх рівнів. До інновацій не прагне той керівник, який постійно критикує підлеглих, вбиває їхню ініціативу, так як ініціативність працівників — одна з головних переваг, яка дозволяє підприємству зростати і розвиватися [14].

Взаємозв'язок рівня конкурентоспроможності товару, фірми, країни з нововведеннями однозначна та очевидна. Тому перед управлінням, для стимулювання персоналу до творчої активності, що є каталізатором у створенні нових продуктів, стоїть завдання побудови сприятливого інноваційного клімату, адже корпоративна інноваційна активність, яка є відображенням творчої та креативної діяльності всього колективу підприємства, може відобразитись у вигляді новітніх якісних товарів і послуг [10].

Окрім стимулювання процесу розробки нових продуктів, корисні нововведення в організації праці та управління персоналом дозволяють скоротити втрати робочого часу і трудомісткості, або, введення в обіг нового енергозберігаючого обладнання і безвідходних і маловідходних технологій істотно знизять матеріаломісткість та енергоємність. Ці ж інновації паралельно підвищують екологічність і раціональність. Застосування цих інновацій у комплексі істотно впливає на економічну складову конкурентоспроможності — знижує витрати, і, як наслідок, може знизити вартість товару або послуги. Не варто відкидати і психологічну складову — оновлення дизайну виробів, що також є своєрідною інновацією, явно приваблює покупця. Так само і з послугами — впровадження нових технологій, що використовуються для їх надання, навіть деяка оригінальність у зовнішньому вигляді та поведінці обслуговуючого персоналу може стати великим плюсом для обслуговуючої організації [15].

Стимулювання до інноваційної діяльності персоналу являється одним з пріоритетних напрямків управління на підприємстві, яке має включати як моральне стимулювання, так і матеріальне. До морального можна віднести: комфортні умови праці, зручний графік роботи, можливість деякий відсоток робочого часу витрачати на розробку власних нововведень, затребуваність і корисність виконуваної роботи та визнання досягнень працівника. Тобто створити таку систему цінностей — корпоративну культуру, при якій кожний робітник прагнув би прикласти частку своїх зусиль для розвитку підприємства. Матеріальне стимулювання має на меті підкріпити вже сформований внутрішній мотив та заохотити співробітників до нових досягнень, та виступає в якості інструменту для визнання результату роботи, в залежності до ступеню його впливу на кінцеві результати.

Найкращим мотиватором у підвищенні продуктивності праці та інноваційної активності, є такі організаційні заходи, завдяки яким працівники підприємств працюють як єдиний організм для досягнення спільної мети і окрім заробітної плати, отримують винагороду за свій трудовий вклад, у вигляді частки в компанії [16]. Тому найбільший потенціал для розвитку інтелектуального та людського ресурсу мають спільні підприємства, де в якості винагороди за працю працівники отримують акції компанії, і фактично стають її співвласниками.

Для успішного здійснення активної інноваційної діяльності керівництво підприємств повинно постійно реалізовувати цілий комплекс заходів щодо створення та підтримки у колективі атмосфери творчості, ініціативності та динамічності, а також усілякими методами мотивувати працівників до участі у процесі втілення нововведень. Необхідно створити таку систему саморозвитку в організації, яка враховувала б усі особливості її головного ресурсу — людського [17].

Фінансовий ресурс. Сучасні методи фінансування інноваційної діяльності. В сучасних умовах, з ростом конкуренції та змінами у способах ведення бізнесу перед підприємствами гостро стоїть питання адаптації своєї діяльності та перенацільованості її на інновації. Вони мають прийняти виклик: не змінювати налагоджений випуск застарілої продукції і, з часом, не витримав конкуренції, розоритися, або переорганізувати свою діяльність на розробку і випуск нової продукції або підвищення якості існуючої. На це потребуються значні капіталовкладення, в тому числі на підтримку і стимулювання інтелектуального ресурсу, а значить існує потреба побудови ефективної системи фінансування та пошуку способів залучення інвестицій.

Створення обґрунтованої системи фінансування інноваційної діяльності формує умови для накопичення фінансових коштів та реалізації інноваційних проєктів.

Фінансування інноваційної діяльності — це процес забезпечення і використання коштів, що спрямовуються на проєктування, розробку і організацію виробництва нових видів продукції, на створення і впровадження нової техніки, технології, послуг, робіт, розробку і впровадження нових організаційних форм і методів управління [18].

Сучасні технології дають можливість та створюють фундамент для цілком нових та ефективних способів залучення коштів, таких як проведення ICO (Initial coin offering) на основі принципів краудфандинга (crowdfunding) або краудселінга (crowdselling).

Під краудфандингом розуміється спільний народний збір коштів на реалізацію запропонованого проєкту. За свою участь учасники мають право користуватися результатом (товаром або послугою) розробленого проєкту або ділити отриманий прибуток від його реалізації.

Краудселінг започатковувався як технологічно розвинутий тип краудфандингу. Але з набором популярності привернув увагу не тільки стартапів але й малих та великих підприємств, та навіть корпорацій, як безпрецедентний спосіб залучення інвестицій на реалізацію інновацій [19].

ICO (initial coin offering, або Crowdsale) по своєму принципу схоже на проведення IPO — первинне розміщення цінних паперів на відкритому ринку. В обох випадках головна мета — залучення грошей на розвиток проєкту шляхом продажу активів. Основна відмінність їх у простоті проведення та у типі цінних активів (в IPO це акції, а у ICO токени або коїни). Для виходу на IPO компанія має відповідати ряду критеріїв (таких як вік компанії та її капіталізація), пройти складну і довготривалу процедуру підготовки документів, проведення аудиту, схвалення та виходу (у разі схвалення регулятором) на біржі. Проходження цієї процедури повинно гарантувати потенційному інвестору надійність збереження його капіталу. У випадку з ICO, компанії можуть проводити залучення коштів навіть в перші дні свого життя, а замість отримання фінансування за допомогою продажу акцій — створюють токени або криптовалюти.

Токен — електронний ключ доступу до продукту або послуги, що реалізуються проєктом. Розрізняють такі токени: Security tokens (інвестиційні) — по типу акцій компанії, Utility tokens (корисні) — дозволяють власнику придбати певні товари або користуватися запропонованими послугами.

Окремої уваги заслуговує такий вид токенів, як coins або криптовалюта. Це цифрові валюти, які використовують як цифрові гроші. Криптовалюта нічим не уступає звичайним грошам, а навіть має певні переваги, такі як: децентралізація, як альтернатива банківській системі; обмежена емісія; неможливість інфляції; конфіденційність платежів; надійність, вони не зношуються і не підлягають підробці.

Можна виділити три переваги проведення ІСО для підприємців і засновників проектів:

- можливість отримання більшого фінансування за більш короткий термін в порівнянні з традиційним венчурним інвестуванням, залишаючи при цьому повний контроль у проекті над тим, яким чином розподіляються частки;
- миттєвий PR і будівництво екосистеми навколо проекту. Той факт, що в ІСО бере участь не дюжина фондів і андеррайтерів, а тисячі і іноді десятки тисяч людей, дозволяє ще навіть до початку етапу розробки зібрати сильне співтовариство, зацікавлене в успіху проекту.
- миттєвий відгук від ринку і ранні клієнти. Інтерес на етапі ІСО сигналізує про реакцію потенційного ринку на пропонування продукт. По суті, інвестори етапу краудсейла — це свого роду ринок передбачень, часто набагато більш точний, ніж дорогі аналітики та консультанти.

Популярність розглянутого виду залучення інвестицій динамічно зростає, поряд з блокчейн-технологією вони приймають все більшого значення в світовій економіці та у житті людей. Пояснюється це тим, що блокчейн має потенціал для створення більш демократичної системи на принципах децентралізації, де влада і відповідальність за створення і випуск грошей, регуляцію діяльності підприємств та їх фінансування лежить на самому суспільстві. У існуючому середовищі, «без довіри» шляхом складних математичних обчислень на комп'ютерному обладнанні високої потужності, на основі спільно створених і запрограмованих алгоритмів, роль регулятора можуть виконувати провідники новоствореної технології — смарт-контракти [20].

Фінансова логістика об'єднаних підприємств. В управлінні фінансовими ресурсами в складній багатофункціональній структурі об'єднаних підприємств значну увагу варто приділити фінансовій логістиці. Задля забезпечення якісного управління фінансовим ресурсом необхідно створити ефективну систему організації фінансових потоків, для чого служить фінансова логістика.

Логістична система асоціації підприємств представляє собою складну економічну систему, яка складається з сукупності елементів, взаємопов'язаних у єдиному процесі управління ресурсними потоками, об'єднаними з метою узгодження підприємницької діяльності його учасників.

Характерна сучасному етапу економічного розвитку тенденція зростання рівня конкуренції потребує підвищення гнучкості логістичних систем, вираженої у здатності компанії до збільшення рівня інноваційності, підвищенні швидкості виводу на ринок нових якісних товарів та задоволенні зростаючих потреб клієнтів у найкоротші строки. Крім того, в умовах фінансової кризи важливе значення має стійкість функціонування системи.

Будь-яка логістична система представлена відповідними складовими, серед яких особливе місце

приділяється системі фінансової логістики. Фінансова логістика — це окремий напрям логістики, що розглядає управління фінансовими потоками. З позиції бізнесу фінансова логістика розглядається як спосіб управління фінансовими потоками, що дає змогу забезпечити фінансову прибутковість підприємства та збільшити його ринкову вартість [21].

Мета фінансової логістики — повне і своєчасне забезпечення підприємства за обсягами, термінами і джерелами фінансування.

Ефективна система логістики інноваційно налаштованих об'єднаних підприємств дозволяє своєчасно та адекватно реагувати на постійні зміни політичних, економічних, технологічних та інших чинників зовнішньої середовища. Впровадження концепції фінансової логістики дає можливість гармонізувати зовнішні і внутрішні бізнес-процеси, підвищити ефективність окремих компаній і всього об'єднання, скоротити загальні витрати, оптимізувати ресурсні потоки, що дозволить підвищити якість обслуговування клієнтів, розширити сегменти ринку та укріпити своє положення на них. Таким чином, основні напрямки підвищення ефективності логістичних систем лежать в управлінні фінансовими потоками, які можна розділити на зовнішні і внутрішні.

В результаті взаємодії об'єднання підприємств з різними суб'єктами процесу господарської діяльності, які знаходяться поза його межами, відбувається рух фінансових ресурсів, який утворює зовнішній фінансовий потік.

Внутрішні фінансові потоки логістичної системи об'єднання обумовлені сукупністю внутрішніх відносин, які протікають між партнерами.

Шлях удосконалення складної системи фінансової логістики корпорацій доцільно почати з внутрішньої взаємодії та координації її елементів, а саме заміни традиційних конкурентних відносин різними формами співпраці; взаємного кредитування, обміну тощо [22]. Тобто створити таку систему взаємодії та взаємодопомоги підприємств всередині об'єднання, щоб вихідний спільний продукт або послуги суттєво відрізнялися від пропозицій конкурентів ціною та якістю.

Знайти методи оптимізації зовнішніх і внутрішніх потоків та організації їх взаємодії покликана інноваційна діяльність, шляхом пошуку нестандартних рішень.

Проблему оптимізації системи фінансової логістики значною мірою дозволяє вирішити технологія блокчейн та інноваційні продукти, які вона пропонує. Наприклад, створення цифрових активів дозволяє мінімізувати витрати на фінансові розрахунки між учасниками економічних відносин, позбавитись конвертаційних витрат та автоматизувати сам процес розрахунків, що зменшить навантаження на персонал. Проблема залучення фінансових ресурсів венчурного капіталу в Україні, через слабкий розвиток фондового ринку, виглядає вже не такою

великою — процедура первинного розміщення цифрових активів ІСО, по своїй суті, є міжнародним фондовим ринком і дозволяє розміщувати цінні активи компаніям будь-якої держави.

Враховуючи доцільність використання новітніх ефективних способів керування фінансовою логістикою у об'єднаннях в умовах постійних викликів ринкової економіки, впливу фінансової кризи на підприємства особливої уваги потребує рішення задачі модернізації системи управління фінансовими потоками в групі компаній, направленою на підвищення якості корпоративного управління та фінансової стійкості [23]. Для вирішення цих задач доцільним є впровадження інноваційних методів управління зовнішніми та внутрішніми потоками корпоративних структур на основі технологій блокчейн, що дозволить забезпечити баланс учасників об'єднання у підвищенні їх ефективності та керованості. Одною із основних складових зовнішніх фінансових потоків — залучення інвестицій ми розібрали вище, яке відбувається з допомогою ІСО, внутрішні потоки оптимізуються використанням можливостей цифрових активів — підвищення швидкості операцій, зменшення комісійних витрати на проведення транзакцій, підвищення надійності та безпеки при використанні смарт-контрактів.

Висновок щодо інноваційного менеджменту у формуванні венчурного капіталу інноваційно орієнтованих об'єднаних підприємств. Грамотний інноваційний менеджмент об'єднаних підприємств, відображений комплексом організаційно-управлінських інновацій дозволяє створити ефективний саморегулюючий механізм у формуванні венчурного капіталу з урахуванням всіх його особливостей: диверсифікація сфер діяльності сукупності підприємств знижує ризики; наявність науково-дослідної компанії, в якості материнської, дозволяє побудувати стратегію об'єднання з орієнтацією на наукоємну продукцію і попередженням потреб споживача; система мотивування інноваційної активності активізує інтелектуальний потенціал, яка з використанням сучасних способів залучення інвестицій дозволяє поєднати людський та фінансовий ресурс у венчурний капітал; а ефективна логістика з використанням нових технологій оптимізує процес обороту ресурсів.

Принцип функціонування інноваційної організації об'єднаних підприємств. Інноваційно налаштовані об'єднання підприємства в результаті своєї синергійної взаємодії здатні не лише підвищити рівень своєї конкурентоспроможності та завойовувати нові ринки, але і, при партнерстві з учасниками інвестиційного процесу — інвестиційними фондами та брокерськими компаніями, сформувати інноваційну інфраструктуру — дієвий механізм у формуванні венчурного капіталу.

Перед викладом принципу функціонування інноваційної організації об'єднаних підприємств

доцільно виділити ролі ключових учасників інноваційно-інвестиційного процесу.

Мозковим центром та ініціатором стратегічних проектів являється науково-дослідний центр. Поряд з інжиніринговим центром, їхнє завдання: аналіз та прогнозування потреб споживача, аналіз можливостей нових технологій та перспектив їх використання, безперервний пошук способів вдосконалення продукції і послуг та розробка нових, пошук способів модернізації методів управління та взаємодії учасників, оптимізація системи управління ресурсами. Тобто впровадження заходів, направлених на підвищення ефективності, гнучкості та якості роботи об'єднання.

Так як розвиток системи тісно зв'язаний з залученням фінансів, немало важливе завдання в організаційній структурі об'єднаних підприємств грають інвестиційні фонди. Інвестиційні фонди, як професійні учасники фінансових ринків, здатні залучати інвестиції на вдосконалення та розширення діяльності всього об'єднання. Завдяки портфельному інвестуванню та зменшенню ризиків від розподілення вкладених коштів у різні сфери діяльності, об'єднана структура співпраці підприємств стає привабливим інструментом для інвесторів.

Таким чином, інвестиційні фонди не лише акумулюють зовнішні фінансові потоки, а й виконують функцію розподілення фінансових ресурсів — нерозподіленого прибутку підприємств, на розвиток необхідних сфер та реалізацію проектів. Тобто кваліфіковані співробітники фондів забезпечують перебалансування наявного фінансового капіталу об'єднання по більш затребуваним на даний час напрямкам. Використання власних вивільнених коштів окремими підприємствами у інших сферах економічної діяльності, дозволяє диверсифікувати їх майбутні прибуткові надходження та мінімізувати галузеві ризики.

Для збільшення об'ємів вхідних грошових потоків та більш ефективного використання інвестиційних ресурсів, у структуру об'єднання доцільно включити ще одного незамінного учасника інноваційної інфраструктури — брокерську компанію, яка на основі інноваційних інвестиційних інструментів здатна збільшити інвестиційні надходження, оптимізувати їх використання та спростити процедуру закриття інвестиційних угод. Описана модель зображена на рис. 1.

Інноваційний процес сформованої інноваційної інфраструктури об'єднаних підприємств можна описати у спрощеному вигляді: з метою створення продуктів для задоволення потреб споживача науково-дослідні центри проводять аналіз ринку та наукові дослідження, інжинірингові центри проводять комплексний аналіз бізнес-процесів підприємств об'єднання для їх оптимізації, на їх основі розробляються інноваційні проекти для впровадження, інвестиційні фонди організовують процес

фінансування спроектованих та науково обґрунтованих проектів, персонал кваліфікованих менеджерів забезпечує реалізацію проектів, брокерські компанії створюють сприятливі умови інвесторам для швидкого інвестування або виходу з угоди. Виробничим підприємствам об'єднання, забезпечених фінансовими та інтелектуальними ресурсами, залишається виконання своєї виробничої функції, впровадження результатів розробок та політики ефективного інноваційного менеджменту, формування людського капіталу і раціональне використання свого інтелектуального потенціалу.

Роль і завдання механізму формування венчурного капіталу на основі інноваційно орієнтованих об'єднаних підприємств у розбудові економіки країни

Запропонований механізм формування венчурного капіталу, враховуючи свою специфіку і масштабованість, дозволяє підвищити не лише рентабельність і конкурентоспроможність підприємств об'єднання, але і стати рушієм розвитку всієї соціально-економічної системи країни, основна роль в якій відведена суспільству у вигляді підприємницької активності. Згуртованість та співпраця підприємців у формі інноваційно орієнтованих об'єднань підприємств та перерозподіл прибутку всередині об'єднання, забезпечує масштабованість системи, яка спонукає населення до споживчої активності — витрачаючи

кошти на продукцію або послугу будь-якого підприємства в об'єднанні, люди по суті лишають кошти в середині системи, які в подальшому вплинуть на підвищення дивідендів всіх працівників спільної діяльності. Модель враховує масштабованість в умовах прискореної глобалізації і стимулює до росту основні важелі розвитку будь-якої соціально-економічної моделі: продуктивність праці, інвестиційну та споживчу активність населення [16].

Завдання, які вирішують об'єднані підприємства при реалізації інноваційної оргструктури в новій справедливій та ефективній соціально-економічній системі:

1. Підготовка кваліфікованих, в першу чергу, управлінських кадрів, які створюють ефективну організаційно-управлінську структуру підприємств, систему співпраці усього об'єднання (особливо важливий пункт в децентралізованій системі де, по суті, менеджери об'єднання формують економічну модель держави).
2. Забезпечення справедливої оплати праці на основі національно-корпоративного права власності, що спонукає людей до більш ефективної роботи.
3. Підвищення інноваційної активності завдяки стимуляційним програмам та справедливій винагороді.
4. Забезпечення зв'язку наукової і виробничої функції у реалізації інновацій та розробці нових продуктів і послуг.

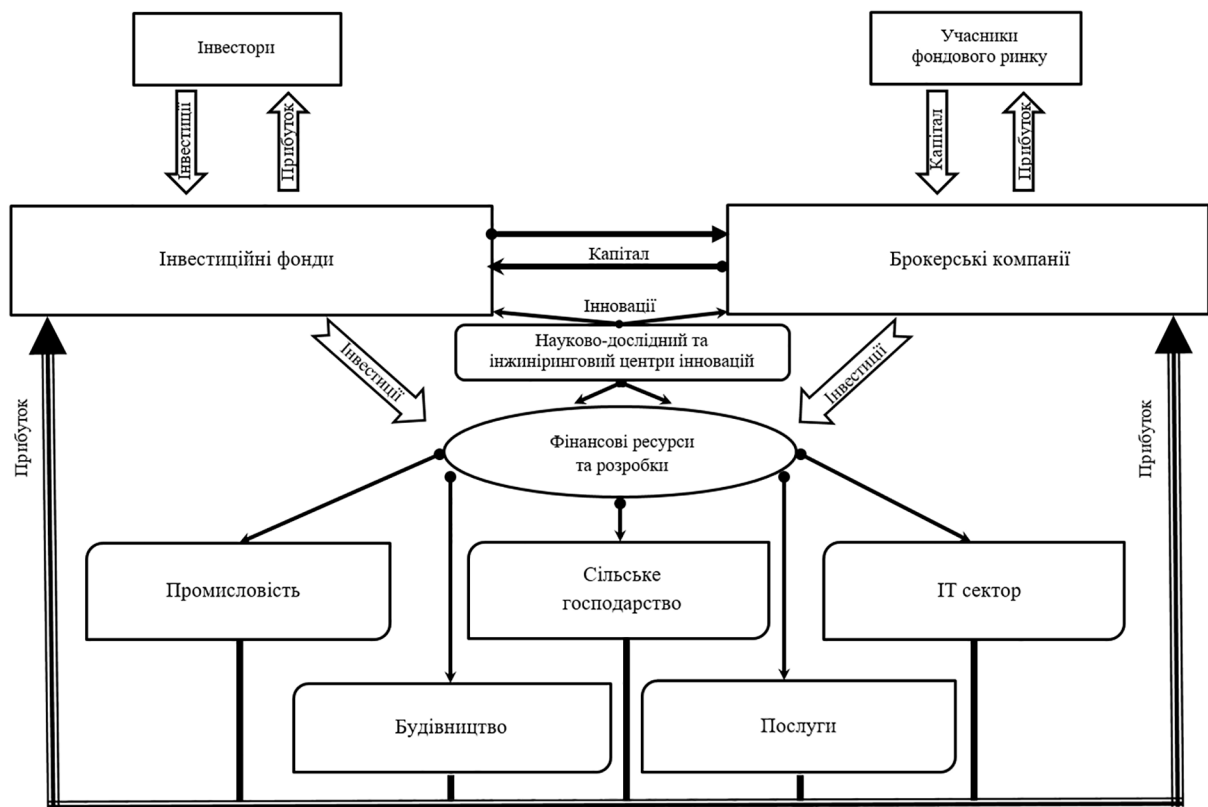

Рис. 1. Модель інноваційної оргструктури об'єднаних підприємств
Джерело: побудовано автором

5. Мінімізація рівня ризиків через розширення бізнесу та диверсифікацію сфер діяльності.

6. Оптимізація бізнес-процесів та логістичної діяльності для підвищення рентабельності та конкурентоспроможності.

7. Залучення інвестицій для реалізації інноваційних проектів.

8. Оптимальний перерозподіл коштів по різних сферах діяльності.

9. Розвиток та впровадження нових технологій з акцентом на децентралізацію.

Створення інноваційної інфраструктури об'єднаних підприємств у сфері інноваційного бізнесу в Україні дозволить вирішити такі проблеми: надвисокі ризики інноваційних проектів; нестача капіталу; високі посередницькі комісії; необхідність сплачувати надвисокі відсотки на залучені кошти; низький рівень інноваційної активності підприємців, відсутність кваліфікованих спеціалістів з інноваційного менеджменту; нерозвинений фондовий ринок та складні умови для виходу інвестицій; загальна економічна і політична нестабільність і невизначеність у країні.

Україна, навіть в теперішньому економічному стані, має великі перспективи та привабливі умови для інвесторів: вигідне географічне положення, велика кількість населення, об'ємний споживчий ринок, сприятливі погодні умови, нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктура, високий рівень освіти населення, високий рівень кваліфікації працівників, розвинений ІТ-сектор, низький рівень заробітної плати та низький рівень конкуренції [1].

З урахуванням наявних перспектив та можливості достатнього фінансування в розбудові інноваційної інфраструктури, суспільство, завдяки своїй підприємницькій активності, спроможне сформулювати нову соціально-економічну систему [16], функціонування якої буде вигідне всім її учасникам: підприємцям, інвесторам, населенню та державі.

Підприємства отримують кваліфіковану підтримку для проектування інноваційних проектів, фінансування на їх реалізацію і розширення бізнесу; надійних партнерів для взаємного співробітництва; ефективно налагоджену логістичну систему.

Інвестори отримують можливість інвестування в стабільно працюючі підприємства і компанії або в об'єднану систему. Надійний, ліквідний, диверсифікований інвестиційний інструмент з мінімальними ризиками.

Населення, як працівники підприємств отримують високооплачувану роботу відповідно до своїх здібностей і прагненнями. Як споживачів — конкурентний і доступний ринок товарів і послуг.

Держава отримує стабільний фінансовий приплив до бюджету у вигляді податків від діяльності підприємств, прибутку інвесторів і споживчої діяльності населення.

Отже, доля переходу на нову справедливую та ефективну соціально-економічну модель лежить у руках

підприємців, започаткував організаційно-управлінські інновації, діючи на засадах партнерства та використовуючи в управління інноваційні децентралізовані технології вони, таким чином, будують інноваційну інфраструктуру та переймають ініціативу у створенні системи спільного підприємництва та соціальної справедливості.

Висновки. Венчурний капітал слід розглядати як поєднання інтелектуального та фінансового капіталів, а систему венчурного інвестування — дієвим інструментом у розвитку інноваційної діяльності, шляхом перетворення інтелектуальної праці і фінансового капіталу у інноваційний продукт. Венчурний капітал являється ефективною формою забезпечення реалізації глобальної стратегії соціально-економічного прогресу, розбудови економіки та підвищення рівня життя людей.

Враховуючи сутність і багатогранність поняття венчурного капіталу, його вагому роль у економіці та житті суспільства, вирішення питання його формування лежить в об'ємній площині і під силу лише крупним підприємницьким об'єднанням, синергічна взаємодія яких здатна створити універсальний механізм утворення венчурного капіталу — інноваційну інфраструктуру.

Лише силами об'єднаних підприємств можливо врахувати і максимально використати всі особливості венчурного капіталу: новаторство та інтелектуальну працю, взаємозв'язок з науково-дослідницькою діяльністю, управління життєвим циклом інноваційного процесу та рухом всіма видами капіталу, високу ризикованість інноваційної діяльності; та побудувати ефективну систему інноваційного менеджменту.

Особлива відповідальність у створенні системи інноваційного менеджменту лежить на управлінських кадрах — кваліфікованих менеджерах, адже саме від них має виходити ініціатива до пошуку більш ефективних способів використання ресурсів, організації праці, інформаційного забезпечення, методів управління бізнесом та форм організаційних структур.

У роботі запропоновано комплекс організаційно-управлінських заходів у створенні інноваційної інфраструктури спільного підприємництва — універсального механізму формування венчурного капіталу:

- організаційна структура об'єднаних підприємств з автономними науково-дослідними центрами у складі, для поєднання наукової і виробничої функцій та ефективної реалізації всіх можливостей та потенціалу; інвестиційними фондами, для акумулювання та перерозподілу фінансових ресурсів; брокерськими компаніями, для більш гнучкої процедури входу і виходу інвесторів з інвестиційної угоди; виробничими та допоміжними підприємствами для забезпечення виробничого процесу;

- мотиваційна політика для активізації інтелектуального ресурсу на основі системи спільного підприємництва, коли працівники отримують частку прибутку підприємства, що підвищує рівень залученості співробітників до досягнення загальних цілей та спонукає їх до прояву ініціативи та продуктивної праці;
- інноваційні способи залучення і управління фінансовим ресурсом з використанням нових технологій — ІСО та криптоактивів, які дозволяють вирішити проблему недосконалості фондового ринку України, як одного з ефективних способів управління фінансового капіталу, та оптимізувати систему фінансової логістики підприємств.

Таким чином, основні складові венчурного капіталу — фінансовий ресурс, в якості інвестицій в пошук, впровадження, та комерціалізацію інноваційної ідеї та в розвиток диверсифікованої інноваційної інфраструктури загалом, надається суб'єктами формального та неформального джерел венчурного капіталу; а інтелектуальний ресурс зароджується на спільних підприємствах зі сприятливими умовами для творчої ініціативи, та розвивається завдяки впровадженню дієвої мотиваційної політики.

Формування нових організаційних форм інноваційної діяльності стануть каталізатором активізації інвестиційної діяльності в Україні, сприятимуть упровадженню нових технологій, модернізації та підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах світової глобалізації. Створення інноваційної інфраструктури спільних підприємств дозволить вирішити найважливіші завдання для розвитку економіки та підвищення якості життя

суспільства: забезпечити зв'язок наукової і виробничої функції, забезпечити справедливу оплати праці, підвищити рівень інноваційної активності та продуктивності працівників, диверсифікувати сфери діяльності та мінімізувати рівень ризиків, оптимізувати бізнес-процеси та ін.

Враховуючи вищеперечислене, слід зазначити, що створення об'єднання підприємств, функціонуючого на засадах партнерства, вигідне всім учасникам — підприємцям, населенню, інвесторам і державі, тому при грамотній комбінації можливостей сучасних технологій та ефективного інноваційного менеджменту, за підтримки всіх учасників економічних відносин, маємо всі можливості сформувати ефективну та соціально справедливу економічну систему, побудовану на принципах взаємопідтримки та взаємодопомоги.

Слід зазначити, що створення такої системи можливо лише з організацією ефективного інноваційного менеджменту та використанням інноваційних децентралізованих технологій. І якщо, система ефективного інноваційного менеджменту створюється зусиллями кваліфікованих фахівців відповідної спеціалізації, з отриманням необхідної підготовки у вищих навчальних закладах, підготовчих курсах і тренінгах, то децентралізовані інноваційні технології — це результат світового цифрового технологічного прогресу та поступового переходу людства на цифрову економічну систему. З метою оцінки перспектив створення справедливої та ефективної саморегулюючої соціально-економічної системи, в умовах перехідної цифрової економіки, метою подальших досліджень є аналіз тенденцій розвитку та можливостей нових інформаційних технологій.

Література

1. Пилипенко Б. Г. Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційних процесів: дис. канд. економ. наук / Університет банківської справи. Київ, — 2015. — 273 с.
2. Кришовський В. Л. Інноваційна діяльність підприємств України та проблеми фінансування / В. Л. Кришовський, А. І. Білик // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання управління сталим розвитком у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи», Кременчук, — 2017. — С. 191–193.
3. Джерела фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/2.5.5_Istocnik_finansirov_innoz_dejatel_2015.pdf
4. Король М. М. Генезис і еволюція кейнсової теорії та кенсіанства, їх вплив на становлення та розвиток науково-кадрового потенціалу / Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 2 (10). Ужгород. — 2013.
5. Кришовський В. Л. Інноваційно орієнтовані корпоративні об'єднання / В. Л. Кришовський, А. І. Білик // II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації», КрНУ, — 2017. — С. 33–36.
6. Глинська Г. Я. Злиття підприємств як фактор підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку / Г. Я. Глинська // Національний університет «Львівська політехніка». 2008. — С. 47–52.
7. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. — К.: Видавництво «Молодь», 1997. — 998 с.
8. Бондаренко Ю. Г. Об'єднання підприємств як механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності в регіоні / Ю. Г. Бондаренко, Т. В. Кулініч // Національний університет «Львівська політехніка». — 2015. — С. 227–240.
9. Кришовський В. Л. Управлінські інновації — фундамент в організаційній моделі підприємства та інструмент в підвищенні рівня мотивації персоналу / В. Л. Кришовський, А. І. Білик // III Міжнародна науково-практична конференція «Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики», М. Кривий Ріг. — 2018.

10. Румянцев А. А. Возможности инновационного развития в регионе / А. А. Румянцев // Экономист. 2004. — С. 34–39.
11. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. — К.: Видавництво «Молодь», 1997. — 998 с.
12. Шилов М. А. Организационные формы инновационного предпринимательства / Шилов М. А. // Вопросы электромеханики Т. 114. — 2010.
13. Кришовский В. Л. Інноваційні організаційні структури об'єднаних підприємств / В. Л. Кришовський, А. І. Білик // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання управління сталим розвитком у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи», Кременчук. — 2018.
14. Пчелянская Г. О., Марчук І. В. Мотивація інноваційної діяльності на підприємстві / VII Международная научно-практическая Интернет-конференция «АЛЬЯНС НАУК: УЧЕНЫЙ — УЧЕНОМУ», — 2012 р. // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.confcontact.com/2012_03_15/ek1_pchelyanska.php.
15. Максимова И. Оценка конкурентоспособности промышленных предприятий / И. Максимова // Маркетинг. — 1996. — № 3. — С. 33–39.
16. Кришовський В. Л. Концепція ефективної та справедливої саморегулюючої соціально-економічної системи / В. Л. Кришовський, А. І. Білик, Л. Д. Воробйова // International Scientific Journal «Internauka». Економічні науки. Випуск 13. — 2018. — С. 24.
17. Москалюк О. В. Мотивація інноваційної діяльності на підприємстві / Экономические науки / 10. Экономика предприятия [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.rusnauka.com/23_DSN_2014/Economics/10_174996.doc.htm
18. Инновационный менеджмент: учеб. Пособие / Маховикова Г. А., Ефимова Н. Ф. — М.: Эксмо, 2010. — 208 с.
19. Корнилов Д. А., Зайцев Д. А., Корнилова Е. В. Современные формы краудфандинга и краудселлинга, аналитика рынка ICO / ИТпортал. — 2017.
20. Кришовський В. Л. Сучасні методи фінансування інноваційної діяльності / В. Л. Кришовський, А. І. Білик // XXIV Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки». Дніпро — 2018.
21. Собко Н. В. Особливості управління системою фінансової логістики підприємства в ринковому середовищі / Н. В. Собко, Т. А. Говорушко, Н. І. Обушна // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 2. — 2013. — С. 53–62.
22. Чорна Н. Фінансова сутність діяльності холдингів в Україні / Н. Чорна // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Випуск 50. — 2013. — С. 323–329.
23. Кришовський В. Л. Важливість інноваційного погляду у фінансовій логістиці холдингів і корпоративних об'єднань / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Національна економіка України в умовах європейської інтеграції». Дніпро. — 2017. — С. 73–77.

Матюха Микола Миколайович

доцент кафедри обліку та аудиту

Київський національний університет технологій та дизайну

Матюха Николай Николаевич

доцент кафедры учета и аудита

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Matiukha Mykola

Associate Professor of the Department of Accounting and Audit

Kyiv National University of Technology and Design

Кулик Любов Вікторівна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Кулик Любовь Викторовна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Kulyk Liubov

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА ОПЛАТЫ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИИ

IMPROVING THE ACCOUNTING ORGANIZATION OF LABOR MONEY ON ENTERPRISE

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи організації обліку заробітної плати. Визначено головні завдання обліку праці й заробітної плати. Досліджено теоретичні та методологічні питання з організації обліку оплати праці, визначено головні проблемні питання щодо організації оплати праці. Система бухгалтерського обліку, зокрема праці та її оплати перебуває в процесі реформування і потребує постійного моніторингу та наукового супроводу для подолання недосконалостей.

Ключові слова: заробітна плата, облік, оплата праці.

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические основы организации учета заработной платы. Определены главные задачи учета труда и заработной платы. Исследованы теоретические и методологические вопросы по организации учета оплаты труда, определены главные проблемные вопросы по организации оплаты труда. Система бухгалтерского учета, в частности труда и его оплаты находится в процессе реформирования и требует постоянного мониторинга и научного сопровождения для преодоления несовершенств.

Ключевые слова: заработная плата, учет, оплата труда.

Summary. The article deals with the theoretical foundations of the organization of wage accounting. The main tasks of accounting for labor and wages are determined. The theoretical and methodological issues related to the organization of labor remuneration accounting are investigated, the main problem issues concerning the organization of remuneration are determined. The system of accounting, in particular labor and its payment, is in the process of reformation and requires constant monitoring and scientific support to overcome imperfections.

Key words: wages, accounting, wages.

Постановка проблеми. Заробітна плата — основне джерело доходу робітників і службовців, з її допомогою здійснюється контроль за мірою праці і споживання, вона використовується як найважливіший економічний важіль управління економікою. Заробітна плата є не тільки джерелом, за рахунок якого забезпечується життєдіяльність працівників, а її зростання впливає на підвищення продуктивності праці та прибутків підприємства, а також допомагає здійснювати державі соціальну та регулюючу функції. Розмір заробітної плати є стимулом процесу виробництва. Якісний облік розрахунків за виплатами працівникам та методичні засади його удосконалення має важливе значення для визначення показників продуктивності праці та шляхів її підвищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день багато науковців досліджують питання розрахунків за виплатами працівникам, проблему її організації та нормативно-правового забезпечення, документування та відображення в обліку, зокрема Л. Андрущенко, А. Батура, Ф. Бутинець, В. Вишневський, С. Голов, К. Давидова, Н. Жук, А. Загородній, Ю. Іванов, М. Карпенко, М. Огійчук, Г. Семенов, В. Сопко та ін.

Проте низка практичних аспектів організації обліку заробітної плати, зокрема методів і способів формування робочого плану рахунків, організації аналітичного і синтетичного обліку, адаптованих до потреб управління системою оплати праці, залишаються дискусійними, а тому потребують подальших досліджень.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення організації обліку заробітної плати задля підвищення ефективності облікової інформації.

Проблемними питаннями організації обліку праці та її оплати є: регламентація організації праці на підприємстві; контроль за використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці; своєчасне і правильне визначення сум нарахованої заробітної плати; здійснення у встановлені терміни всіх розрахунків з працівниками і службовцями із заробітної плати та інших виплат; облік і контроль за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяють для оплати праці працівників підприємства; впровадження мотивації праці працівників [1; 2; 7]

Виклад основного матеріалу. Заробітна плата — один із вагомих складників потреб для життєдіяльності людини та і суспільства загалом. У ній, як і в іншій сфері, виникають суперечності суспільства, прорахунки і перерахунки. У цій сфері також виокремлюють комплекс питань, які пов'язані з пошуком найбільш ефективних шляхів реформування системи оплати праці.

Заробітна плата, як основне джерело грошових доходів працівників та основний мотиваційний ме-

ханізм їх трудової активності, відіграє стратегічну роль у соціально-економічному механізмі ринкової економіки. Нарахування заробітної плати у відповідності із затратами праці, її своєчасна і повна виплата забезпечують добробут працівників, а тому і соціальну стабільність у суспільстві. Це визначає організацію обліку праці та її оплати з однією з найважливіших ділянок облікової роботи. Облік розрахунків за виплатами працівникам є досить складною проблематикою відображення в бухгалтерському обліку, яка вимагає ретельного організаційного забезпечення.

Бухгалтерський облік праці та її оплата будуються на підприємстві таким чином, щоб забезпечити своєчасне й правильне нарахування й виплату заробітної плати працюючого, щоб вона повною мірою відображала собівартість продукції (робіт, послуг) у розрізі структурних підрозділів і підприємства в цілому, правильно сформувати фонд оплати праці, зробити розрахунки з бюджетом за податками, утриманими з доходів громадян, а також нарахувати й перерахувати внески у фонди соціального страхування.

Питання розрахунків за виплатами працівникам у вигляді заробітної плати регулюється нормативно-правовими актами та розглядається в працях провідних науковців (табл. 1).

У сучасних умовах проблема заробітної плати є дуже актуальною. Заробітна плата — це винагорода за працю, основний дохід працівників, саме тому облік розрахунків з оплати праці — найскладніша ділянка роботи бухгалтера.

Розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною роботою, яку треба виконати за короткий термін між наданням інформації та виплатою працівнику. Тож, заздалегідь підготовлений облік допоможе зекономити час. Організація та облік розрахунків з оплати праці впливає на ефективність діяльності підприємства, а найважливішу роль відіграє мотиваційний фактор.

Найважливішими завданнями організації обліку оплати праці є забезпечення у встановлені терміни проведення розрахунків з оплати праці (нарахування заробітної плати та інших виплат, розрахунок утримань), забезпечення контролю за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу, групування показники для цілей оперативного контролю та складання необхідної звітності, а також ведення розрахунків із бюджетом щодо утриманих податків і Пенсійним фондом щодо нарахування єдиного соціального внеску.

Для оцінки розрахунків за виплатами працівникам на підприємствах використовують різні документи, які подано на рисунку 1.

Облік заробітної плати в системі рахунків — це синтетичний облік нарахування й розподілу заробітної плати, утримання й визначення суми на руки працюючим й віднесення нарахованої суми оплати

Таблиця 1

Сутність заробітної плати

Джерело	Визначення
Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР [1]	Заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу
Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII	Заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.
Трудовий кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII [2]	Заробітна плата — це обчислена у грошовому виразі оплата, здійснювана роботодавцем працівникові за роботу, яка відповідно до трудового договору виконується або має бути виконаною працівником.
Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [7]	Заробітна плата — основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом
Карл Маркс Капітал. Теорії прибавочної стоимости / Маркс К. — М.: Политиздат, 1984. — 153 с.	Заробітна плата — перетворена форма вартості, або ціна, робочої сили.
Лепьохіна І. О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції / І. О. Лепьохіна / Вісник ЖДТУ. — 2011. — № 2. — С. 76–7 [3]	Заробітна плата — це об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва обсяг вираженої у грошовій формі основної частини життєвих засобів, що відповідає досягнутому рівню розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці робітників.

Джерело: розроблено автором на основі [1; 2; 3; 7]

праці на відповідні рахунки витрат по статтях й об'єкта калькулювання.

Синтетичний облік розрахунків з оплати праці ведеться на рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». На рахунок ведеться узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до не облікового складу підприємства, — з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установлений строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки з депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати, за дебетом — виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по

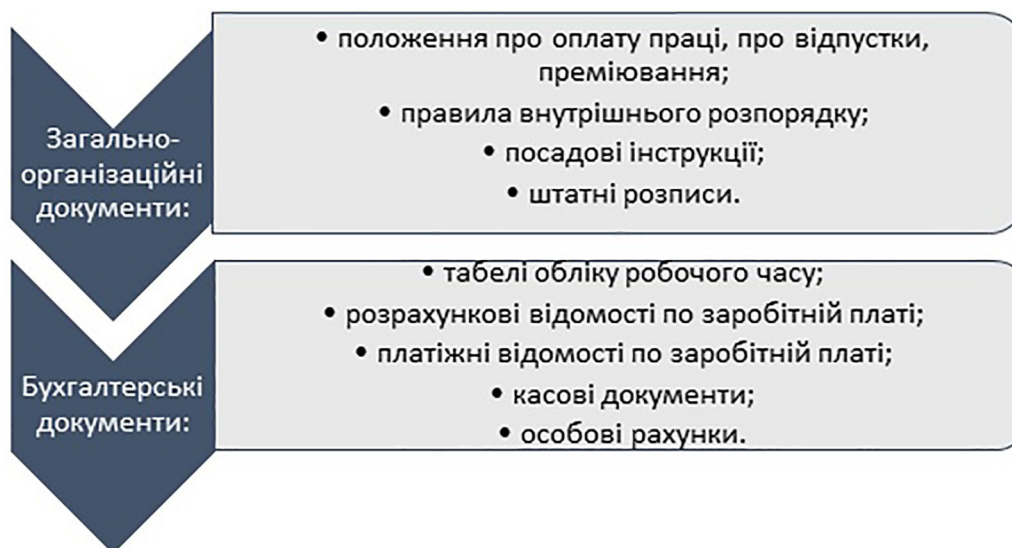

Рис. 1. Документи, які необхідні для нарахування заробітної плати [3]

тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних осіб, відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам [4].

Одним із напрямів удосконалення системи ведення обліку є спрощення документообігу на підприємстві:

- 1) зменшити кількість документації шляхом впровадженню накопичувальних документів
- 2) розробити аналітичну відомість за виплатами персоналу,
- 3) моделювати відомість складу персоналу підприємства, де основними показниками є: — середньоспискова чисельність; прийнято в штат; вибуло, з них: кількість за власним бажанням, за прогули, інші дисциплінарні порушення, по досягненню пенсійного віку; структура персоналу; коефіцієнт плинності кадрів; коефіцієнт обороту за прийомом; коефіцієнт обороту за вибуттям працівників; коефіцієнт відповідності кваліфікації працівника до складності робіт; рівень дисципліни працюючих.
- 4) скласти відомість стану кредиторської заборгованості з оплати праці працівників за певні періоди часу.

Одним із основних шляхів реформування та удосконалення обліку є автоматизація. Облік праці та її оплати, як найбільш трудомістку ділянку роботи механізують однією з перших. Це дає змогу своєчасно одержати точну інформацію про витрати фонду заробітної плати, матеріального заохочення, про стан розрахунків із працівниками, органами соціального страхування тощо.

Використання засобів автоматизації дозволяє, майже, повністю вирішити проблему оперативності і точності інформації. Протягом незначного періо-

ду часу можна підготувати дані, які необхідні для прийняття рішень [6].

Застосування інформаційних технологій змінює зміст та організацію праці, з'являється більше вільного часу на вдосконалення роботи підприємства, а менше затрачається для ведення обліку. Відбувається більш раціональний перерозподіл навантаження між людиною та комп'ютером. Ще однією з переваг є те, що вони дають нам можливість більш точно, якісніше та швидше обробляти велику кількість інформації. Одним з найефективніших технічних засобів ділового зв'язку є обчислювальна техніка, яка використовує електронний зв'язок. При наявності на підприємстві великої кількості комп'ютерів доцільно об'єднувати їх в мережі. На всіх підприємствах існують бази даних, з допомогою мереж до них можна забезпечити доступ працівників, це краще ніж створювати нову, на кожному комп'ютері.

Висновки. Виходячи з цього, цілком закономірно є потреба у своєчасній, об'єктивній і достовірній інформації про розрахунки з оплати праці з погляду кожної зі сторін соціально-трудових відносин — держави, роботодавця і найманого працівника. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження теоретичних і прикладних аспектів бухгалтерського обліку й аудиту розрахунків з оплати праці [5, с. 22]. Якість обліку праці та її оплати перебуває в прямій залежності від ступеня застосування коштів обчислювальної техніки для обробки й узагальнення інформації про нараховану заробітну плату, зроблених з неї відрахувань й утримань, а також сум, що належать до виплат.

Здійснюючи удосконалення організації розрахунків з оплати праці, керівники підприємства повинні пам'ятати, що заробітна плата повинна виплачуватися в першочерговому порядку і не допускати її затримки чи виникнення заборгованості по ній. На кожному підприємстві матеріальна винагорода за працю залишиться єдиним трудовим стимулом.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР.
2. Трудовий кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII.
3. Лепьохіна І. О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції / І. О. Лепьохіна // Вісник ЖДТУ. — 2011. — № 2.
4. Покатаєва О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О. Покатаєва, Г. Кошулинська // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. — 2010. — № 3. — С. 139–141.
5. Плахтій Т. Удосконалення моделі аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам / Т. Плахтій, В. Калашник // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). — 2013. — № 1(2). — С. 239–247.
6. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту розрахунків з оплати праці / Финансовые рынки и ценные бумаги. — 2009. — № 18. — С. 22–25.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks>

References

1. Law of Ukraine «On Labor» dated March 24, 1995, No. 108/95-BP.
2. The Labor Code of Ukraine dated December 10, 1971 No. 322-VIII.
3. Lep'okhin I. O. Theoretical aspects of wage formation and its functions / I. O. Lepiokhina / Bulletin of ZHDTU. — 2011. — № 2.
4. Pokataeva O. Ways of Improving the System of Remuneration in the Enterprise / O. Pokataeva, G. Koshulinskaya // State and Regions. Scientific and production magazine. Series: Economics and Business. — 2010. — No. 3. — P. 139–141.
5. Plachtiy T. Improvement of the model of analytical accounting of payments for payments to employees / T. Plakhtiy, V. Kalashnik // Collection of scientific works of the Taurian state agrotechnological university (economic sciences). — 2013. — No. 1 (2). — P. 239–247.
6. Improvement of accounting, analysis and audit of payroll calculations / Financial Markets and Securities. — 2009. — No. 18. — P. 22–25.
7. The Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.profiwins.com.ua/en/legislation/kodeks>

УДК 657

Матюха Микола Миколайович

кандидат економічних наук

Київський національний університет технологій та дизайну

Матюха Николай Николаевич

кандидат экономических наук

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Matiukha Mykola

Candidate of Economic Sciences

Kyiv National University of Technology and Design

Лук'янова Анастасія Геннадіївна

студент

Київського національного університету технологій та дизайну

Лукьянова Анастасия Геннадьевна

студент

Киевского национального университета технологий и дизайна

Lukianova Anastasiia

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА И АНАЛИЗА ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND ANALYSIS RECEIVABLES

Анотація. У статті проведено дослідження недоліків наявної системи обліку та аналізу дебіторської заборгованості та запропоновано удосконалити методичний підхід до обліку та аналізу дебіторської заборгованості як інструменту покращення фінансового стану підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, заборгованість, підприємство, економічна діяльність.

Аннотация. В статье проведено исследование недостатков существующей системы учета и анализа дебиторской задолженности и предложены усовершенствовать методический подход к учету и анализу дебиторской задолженности как инструмента улучшения финансового состояния предприятия.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, задолженность, предприятие, экономическая деятельность.

Summary. The article studies the shortcomings of the existing system. accounting and analysis of receivables and proposed to improve methodical approach to accounting and analysis of receivables as a tool to improve financial condition enterprises.

Key words: receivable, indebtedness, enterprise, economic activity.

Постановка проблеми. У процесі здійснення виробничої та комерційної діяльності вітчизняні підприємства не завжди спроможні ефективно управляти дебіторською заборгованістю, яка займає вагомому частку в обігових активах, що спри-

чиняє кризу взаємонеplateжів. Покупці, укладаючи угоди закупівлі, не прогнозують свої фінансові можливості; постачальники, попередньо отримавши оплату за продукцію і надання послуг, не виконують своїх зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомими дослідженнями питань регулювання організації бухгалтерського обліку та удосконалення аналізу дебіторської заборгованості здійснили вітчизняні та іноземні вчені І. О. Бланк [3], Т. С. Єдинак [6], Л. В. Погоріляк [6], О. М. Колеснікова [5], С. М. Ксьондз [4], В. С. Сатур [4], В. В. Скоробогатова [6] та багато інших.

Аналіз наукових праць із досліджуваної проблематики свідчить про те, що процес оптимізації заборгованості та її облік залишається дискусійним питанням і потребує поглибленого вивчення.

Формулювання цілей статті. Визначити основні недоліки існуючої системи обліку дебіторської заборгованості та запропонувати шляхи удосконалення методичного підходу до обліку дебіторської заборгованості для покращення фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу. Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості як складової частини активів балансу, перш за все, регламентовано Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1]. Цей Закон розмежовує облік на фінансовий і внутрішньогосподарський (управлінський) [1, ст. 1].

Дебіторська заборгованість для цілей ведення бухгалтерського обліку відповідно до нормального операційного циклу поділяється її на довгострокову та поточну [2]. Поточна дебіторська заборгованість виникає під час звичайної діяльності підприємства, яка включає в себе процеси постачання, виробництва і реалізації товарів (готової продукції, робіт, послуг).

Правильне визнання та оцінка поточної дебіторської заборгованості впливають на достовірність

облікових даних, а також на ефективність їх відображення у фінансовій звітності.

Виникнення дебіторської заборгованості — це об'єктивний процес, який зумовлений існуванням ризиків при проведенні взаєморозрахунків між контрагентами за результатами господарських операцій.

Дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства.

Наявність дебіторської заборгованості, а тим більше її зростання ведуть до виникнення потреби в додаткових джерелах засобів, погіршують фінансовий стан підприємства.

Внаслідок господарських відносин між сторонами виникають певні права і зобов'язання. З однієї сторони: в складі господарських засобів виникає актив у вигляді дебіторської заборгованості, а з іншої — зобов'язання погасити всю заборгованість перед кредитором. Стандарт бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» визначає порядок формування та відображення у звітності інформації про зобов'язання. Зобов'язання визначаються, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Відповідно до Стандарту бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», зобов'язання оцінюються за теперішньою вартістю — довгострокові зобов'язання та сумою погашення — поточні зобов'язання [6].

При вивченні системи обліку нами визначено основні недоліки існуючої системи обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання:

1) структура дебіторської заборгованості, що представлена у нормативних документах, не передба-

Таблиця 1

Аналіз досліджень щодо питань обліку розрахунків з покупцями та замовниками

Автор, джерело	Проблемні питання, що розглядаються	Пропозиції автора
Т.С. Єдинак	Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах, класифікація видів заборгованості для її ефективного управління, визначення суми резерву сумнівних	Проблема диверсифікації покупців продукції, суворого планування заборгованості, постійного її моніторингу та застосування сучасних форм її рефінансування.
Л.В. Погоріляк	Удосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків.	Запропоновано для удосконалення обліку безнадійної заборгованості пропонується змінити назву рахунку 38 «Резерви сумнівних боргів» на «Коригування на сумнівні борги»; списувати сумнівну заборгованість з балансу лише тоді, коли вона перетворилася на безнадійну.
В.В. Скоробогатова	Розглянуто та проаналізовано підходи вітчизняних та зарубіжних учених до оцінки монетарної та немонетарної дебіторської заборгованості як змішаного активу.	Запропоновано оцінювати монетарну дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги у момент визнання за справедливою вартістю, а на звітну дату — за найменшою з двох оцінок: чистою реалізаційною вартістю або справедливою вартістю. Немонетарну заборгованість необхідно оцінювати в залежності від обміну на подібні й неподібні активи.

Джерело: складено автором на основі [6]

чає її деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості;

- 2) бухгалтерський облік дебіторської заборгованості не враховує специфіки даного активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання;
- 3) облікові реєстри, що рекомендовані для використання, не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення, що заважає отриманню достатньої інформації для проведення аналізу розрахунків з дебіторами;
- 4) необхідність змін у будові реєстрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості. Оскільки сьогодні облік дебіторської та кредиторської заборгованостей ведеться в одному реєстрі — журналі 3, а це зовсім різні об'єкти бухгалтерського обліку, які лише частково пов'язані між собою, відповідно і обліковувати їх потрібно в різних реєстрах [4];
- 5) практично недослідженим питанням є оплата дебіторської заборгованості. Проблема оплати дебіторської заборгованості, визначення допустимого рівня засобів, які вилучаються на дебіторську заборгованість, розробка оптимальної політики управління нею є достатньо серйозною і потребує глибокого вивчення [6];
- 6) невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;
- 7) застосовування в умовах України традиційної за кордоном методики аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з дебіторами. Використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також ступінь її впливу на фінансово-господарський стан підприємства;
- 8) недостатнє вивчення обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття з метою зближення бухгалтерського та податкового обліку [5].

Особливої уваги потребує порядок відображення в обліку процесу списання простроченої дебіторської заборгованості, оскільки існує прямий взаємозв'язок між списанням такої заборгованості і формуванням оподаткованої бази податку на прибуток. Правильне і своєчасне списання дебіторської заборгованості відіграє важливу роль при формуванні фінансових результатів діяльності підприємства. Таким чином, результати проведеного дослідження дебіторської заборгованості свідчать про необхідність удосконалення методичного підходу до обліку дебіторської заборгованості для покращення фінансового стану підприємства. Для цього потрібно:

- використовувати метод нарахування резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебі-

торської заборгованості за товари, роботи, послуги по строкам непогашення (до 3-х місяців, до 6-ти місяців, до 12-ти місяців);

- використовувати метод розрахунку з покупцями, що широко використовується в країнах з розвинутими ринковими відносинами — метод надання знижок за дострокової оплати;
- створювати резерв сумнівних боргів за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості в кінці року перед складанням звітності, а використовувати його протягом звітного року;
- впровадити в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так і у розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми;
- удосконалити контроль стану розрахунків з дебіторами, зокрема за протермінованими заборгованостями, своєчасно виявляючи такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства;
- здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;
- здійснювати моніторинг потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо);
- внести зміни у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті. Довгострокова дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка не виникає у ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Поточна дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка виникає у ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова — необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проблема обліку дебіторської заборгованості полягає в тому, щоб не допустити прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до стану безнадійної. На сьогодні найбільш популярною формою рефінансування дебіторської заборгованості у світі є факторинг, але в Україні він досі не одержав належного розповсюдження через відсутність необхідної правової бази і відпрацьованої методики обліку.

Організація обліку дебіторської заборгованості має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій з дебіторами. Облікове та аналітичне забезпечення стану дебіторської заборгованості має бути організоване таким чином, щоб

достатньою мірою відображувати і характеризувати всю господарську діяльність з достатньою конкретизацією, саме це зумовлює подальший напрям досліджень в галузі облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV.
2. Береза С. Л. Побудова облікової політики відображення грошових активів та дебіторської заборгованості / С. Л. Береза // Вісник ЖДТУ. — Житомир, 2015. — № 1(23). — С. 35–43.
3. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. — К. КНТЕУ, 2016. — 780 с.
4. Гангал Л. С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс]. — Режим доступу: rusnauka.com/18_EN_2016/Economics/48184.doc.htm
5. Коблянська О. І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості / О. І. Коблянська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2015. — № 77–78. — С. 28–34.
6. Матицина Н. Дебіторська заборгованість: нові облікові підходи / Н. Матицина // Економіст, 2015. — № 11. — С. 50–52.

References

1. Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine» from 16.07.99 p. — No. 996-XIV.
2. Bereza S. L. Construction of Accounting Policy for the Display of Monetary Assets and Accounts Receivable / S. L. Bereza // Bulletin of the ZhDTU. — Zhytomyr, 2015. — № 1 (23). — С. 35–43.
3. Blank IO Financial Management of Enterprises / I. O. Blank, G. V. Sitnik. — K. KNTUE, 2016. — 780 pp.
4. Gangal L. S. Basic problems and ways of improvement of accounts receivable [Electronic resource]. — Access mode: rusnauka.com/18_EN_2016/Economics/48184.doc.htm
5. Koblyanska O. I. Methodological aspects of accounting and auditing of accounts receivable / O. I. Koblyanska // Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2015. — № 77–78. — P. 28–34.
6. Matitsyna N. Debtorska zagorgovansist: new areas of development / N. Matitsyna // Ekonomist, 2015. — № 11. — p. 50–52.

УДК 338.001.36

Саюн Алла Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Київський національний університет технологій та дизайну*

Саюн Алла Александровна

*кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

Sayun Alla

*PhD, Associate Professor of Accounting and Audit
Kyiv National University of Technologies and Design*

Сенько Діана Сергіївна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Сенько Диана Сергеевна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Senko Diana

Student of the

Kyiv National University of Technologies and Design

УЗАГАЛЬНЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

ОБОБЩЕНИЕ УЧЕТА ЗАПАСОВ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ ДЛЯ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

SUMMARY OF ACCOUNTING STOCKS IN TRANSITION CONDITIONS FOR INTERNATIONAL FINANCIAL STATEMENTS FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Анотація. У статті досліджено окремі напрямки обліку запасів відповідно до національних та міжнародних вимог, порівняно національні та міжнародні стандарти з обліку запасів

Ключові слова: запаси, національні стандарти, міжнародні стандарти фінансової звітності, малі та середні підприємства.

Аннотация. В статье исследованы отдельные направления учета запасов в соответствии с национальными и международными требованиями, сравнены национальные и международные стандарты из учета запасов

Ключевые слова: запасы, национальные стандарты, международные стандарты финансовой отчетности, малые и средние предприятия.

Summary. The article examines individual areas of inventory accounting in accordance with national and international requirements, compares national and international standards from inventory accounting.

Key words: stocks, national standards, international financial reporting standards, small and medium enterprises.

Перехід на МСФЗ для МСП є досить проблемною ділянкою бухгалтерського обліку запасів на малих і середніх підприємствах, оскільки достовірна оцінка даних об'єктів обліку багато в чому визначає собівартість реалізованої продукції і, відповідно, впливає на фінансову звітність та отриманий підприємством прибуток, що пояснює необхідність аналізу даної статті балансу. Так, як облік запасів є трудомістким процесом бухгалтерського обліку: на багатьох підприємствах їх номенклатура може сягати значних цифр.

Порівнюючи облік об'єктів запасів у вітчизняній системі обліку та міжнародній практиці можна відзначити, що існують як спільні риси, так і відмінні моменти обліку, які більш детально розглянемо при аналізі об'єкта обліку.

Проблему гармонізації національних з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку у своїх працях досліджувало багато вітчизняних учених: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов С. С. Герасименко, А. О. Єпіфанова, Ю. І. Боярський, В. І. Попович, Г. П. Голубнича, О. П. Щеглов та ін.

Разом з тим, питання наближення вітчизняного бухгалтерського обліку запасів на малих та середніх підприємствах до міжнародних стандартів досліджено недостатньо.

Тому метою нашої статті є визначення спільних та відмінних рис у визначенні, обліку та оцінці запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку запасів з метою гармонізації вітчизняного та зарубіжного обліку.

Облік запасів згідно з Українським законодавством регламентований такими документами як П(С)БО 9 «Запаси» та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів [2; 3]. Облік запасів малих та середніх підприємств за міжнародними стандартами, в свою чергу, регламентується МСФЗ для МСП § 13 «Запаси» [4].

При порівнянні визначень терміну «запаси» можна зробити висновки про їх відповідність згідно з вітчизняним і міжнародним обліком. Так, відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», до запасів відносять активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою [2].

Що стосується МСФЗ для МСП § 13 «Запаси», то відповідно до даного стандарту запаси — це активи, які:

- утримуються для продажу в ході звичайної діяльності;
- перебувають у процесі виробництва, продажу або

– існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [4].

Як видно із вищезазначених визначень, вони майже однакові, єдина відмінність стосується останнього пункту (в П(С)БО 9 зазначено, що запаси.... «утримуються для управління підприємством/установою»).

Згідно з вітчизняним законодавством облік запасів, отриманих до моменту переходу права власності повинен відрізнятися від обліку матеріалів, на які підприємство має повні права. У разі відсутності у підприємства права власності на матеріальні цінності, що надійшли, останні повинні обліковуватися на позабалансових рахунках. Тоді як міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств незалежно від права власності визнають запаси активами і обліковують їх на балансі підприємства.

Необхідність обов'язкової наявності документів, що підтверджують право власності на запаси для їх визнання в бухгалтерському обліку суперечить принципу превалювання сутності над формою: «... відображення в бухгалтерському обліку фактів господарської діяльності виходячи не стільки з їх правової форми, скільки з їх економічного змісту та умов господарювання ...» [1].

Однак виконання вимоги превалювання економічного змісту над юридичною формою (що є однією з базових основ МСФЗ) щодо запасів виявляється мало можливим і на практиці цей критерій не завжди працює. Ситуація ускладнюється тим, що в системі Українського законодавчого та нормативного регулювання бухгалтерського обліку Положення стандарти з бухгалтерського обліку стоять на рівні, який займає більш вагоме місце, ніж Методичні рекомендації і, отже, дотримання даних рекомендацій не є обов'язковим, так як у випадку виникнення протиріч в нормативних документах пріоритет віддається документам більш високого рівня. Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» нормативні акти і методичні рекомендації з бухгалтерського обліку, що видаються органами, яким надане право регулювання бухгалтерського обліку не повинні суперечити нормативним актам і методичним вказівкам Міністерства фінансів України. Проте, протиріччя вищевказаних нормативних правових актів свідчить про те, що національні критерії визнання запасів потребують уточнення.

Сьогодні основоположний принцип МСФЗ- принцип пріоритету юридичної форми фактів господарської діяльності над економічним змістом залишається найменш здійсненим і реалізованим, тоді як без реалізації базового принципу неможливо здійснити правильний перехід на міжнародні стандарти обліку.

З 01.01.2013 року було прийнято Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Даний стандарт містить докладну і повну інформацію вміщену у тридцяти п'яти розділах про

Таблиця 1

Переваги та недоліки впровадження МСФЗ в Україні [5]

№	Переваги МСФЗ	Недоліки МСФЗ
1	МСФЗ дають реальну інформацію про бізнес і його стан;	Складність впровадження МСФЗ;
2	Дають можливість об'єктивно оцінити фінансове становище підприємства, дозволяють зрозуміти справжній стан справ в компанії;	Професійна підготовка і знання фінансистів та бухгалтерів у сфері МСФЗ, які тягнуть за собою значні фінансові навантаження;
3	Використання одержаної інформації для управлінських цілей;	Дефіцит кваліфікованих спеціалістів у питаннях МСФЗ
4	Наявність в компанії МСФЗ зумовить кращі умови інвестування;	Непридатність використання МСФЗ в окремих галузях економіки;
5	Спрощена система регламентації та ведення обліку (відсутня необхідність створювати принципи і правила обліку багатьох господарських операцій).	Вимагають від бухгалтерів, аудиторів знання професійної англійської мови, достовірного і правильного перекладу стандартів.

облік і звітність на малих та середніх підприємствах [4]. В ньому розкриваються сутність основоположних принципів і понять міжнародної практики ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, методики оцінки, визнання, класифікації, а також зазначаються особливості переходу малих та середніх підприємств на МСФЗ. Однак поряд з перевагами впровадження МСФЗ в Україні існує ряд недоліків (табл. 1). В основному ці недоліки пов'язані з відсутністю досвіду роботи фінансистів, бухгалтерів, аудиторів з міжнародними стандартами, тому перехід українських підприємств на міжнародні стандарти обліку і звітності процес незаперечний, але поступовий.

Таким чином, в ході дослідження було виявлено ряд причин та проблем, які безпосередньо пов'язані з впровадженням МСФЗ в Україні. Для вирішення цих проблем необхідно:

- 1) розробити відповідну нормативно-правову базу, яка б відповідала міжнародним стандартам;
- 2) підвищити кваліфікацію фінансистів, бухгалтерів, аудиторів, з відповідними знаннями англійської мови;
- 3) прийняти програму тісної співпраці вітчизняних спеціалістів та фахівців з РМСБО;
- 4) запровадити відповідні методики, норми та рекомендації із застосування МСФЗ.

Говорячи про оцінку запасів, неможливо обійти стороною питання собівартості цих активів. У собі-

вартість запасів згідно МСФЗ для МСП § 13 включаються витрати на придбання, переробку та інші витрати, понесені у процесі доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення у теперішній стан. Відповідно до вітчизняного законодавства серед витрат, що знаходяться в переліку, з яких формується фактична собівартість запасів, відсутня така стаття витрат як витрати на переробку.

Наступним пунктом розбіжності обліку запасів за міжнародними і вітчизняними стандартами є те, що при придбанні запасів Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств передбачають у разі сильної девальвації курсові різниці, за винятком відсотків за кредит, їх включення до складу витрат для цілей обчислення їх собівартості. Тоді як в П(С)БО 9 про курсові різниці нічого не сказано. Але Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (п. 2.3) зазначають, що не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені) курсові різниці, які виникають у разі здійснення розрахунків з іноземними постачальниками за одержані запаси та витрати, пов'язані з придбанням іноземної валюти для оплати вартості запасів [3].

Підводячи підсумки нашого дослідження необхідно відзначити, що повна порівнянність фінансової звітності різних країн сьогодні є важко досяжною навіть після розробки стандартів міжнародного рівня.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Наказ Міністерства України від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. П(С)БО 9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 № 246 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0437-99>
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства України від 10.01.2007 р., № 2. — <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0344-00>
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (IFRS for SMEs) [Електронний ресурс]. — від 01.01.2013 Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU13010.html
5. Бабинєць О. В. Позитивні та негативні наслідки переходу українських підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності / О. В. Бабинєць [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22886/1/2-Babynets-7-8.pdf>

УДК 6547.44:006.35

Саюн Алла Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Київський національний університет технологій та дизайну*

Саюн Алла Александровна

*кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

Sayun Alla

PhD, Associate Professor of Accounting and Audit

Kyiv national university of Technologies and Design

Юрченко Олена Сергіївна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Юрченко Елена Сергеевна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Yurchenko Olena

Student of the

Kyiv National University of Technologies and Design

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

УЧЕТ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ И НАЦИОНАЛЬНЫМ СТАНДАРТАМ. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

ACCOUNTING OF FINANCIAL RESULTS ACCORDING TO INTERNATIONAL AND NATIONAL STANDARDS. COMPARATIVE CHARACTERISTIC

Анотація. Розкрито сутність фінансових результатів, проведено порівняльний аналіз обліку доходів та витрат згідно з національними та міжнародними стандартами. Обґрунтована доцільність користування Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) в Україні.

Ключові слова: фінансові результати, витрати, доходи, Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО), Звіт про фінансові результати.

Аннотация. Раскрыта сущность финансовых результатов и проведен сравнительный анализ учета доходов и расходов согласно национальным и международным стандартам. Обоснована целесообразность использования Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО) в Украине.

Ключевые слова: финансовые результаты, затраты, доходы, Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), Положения (стандарты) бухгалтерского учета (П(С)БУ), Отчет о финансовых результатах.

Summary. The essence of the financial results is revealed and the comparative analysis of income and expenses is carried out in accordance with national and international standards. The expediency of using IAS in Ukraine is proved.

Key words: financial results, costs, revenues, International financial reporting standards (IAS), Regulations (standards) of accounting (P(C)BU), Report on financial results.

Актуальність теми дослідження. В умовах запровадження ринкових відносин досить важливим є той факт, що рівень ефективності діяльності будь-якого підприємства характеризують фінансові результати, одержані внаслідок господарювання, якими можуть бути як прибутки, так і збитки. Фінансовий результат — це інтегрований показник, який формується в процесі порівняння доходів від реалізованих об'єктів діяльності підприємства і витрат на їх створення.

У сучасних умовах економіка розвивається під сильним впливом транснаціональних компаній. Саме великі організаційні структури дають змогу використовувати досягнення науково-технічного прогресу в системі масового виробництва. Тому, на сучасному етапі розвитку економіки перехід від національних стандартів до міжнародних став важливим явищем в системі бухгалтерського обліку. Незважаючи на те, що вже більшість підприємств складають звітність за Міжнародними стандартами, в обліку фінансових результатів існує багато спірних питань. Це стосується насамперед, доходів та витрат, які формують фінансовий результат діяльності підприємства. Адже, незважаючи на те, що всі національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (П(С)БО) більшою часткою формуються на базі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, вони мають свої особливості, що обумовлені вітчизняною економікою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та перспективи удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі МСБО досліджували такі науковці, як: Бутинець, С. Голов, О. Губачова, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, В. Пархоменко, В. Сопко, В. Швець та інші. Вони вивчали вплив явищ глобалізації на процеси стандартизації обліку, суть та етапи розвитку і запровадження МСФЗ, розглядали основні проблеми на шляху переходу до міжнародних стандартів, тощо.

Метою статті є порівняння обліку, визнання та оцінки фінансових результатів за міжнародними та вітчизняними стандартами бухгалтерського обліку.

Мета статті досягається шляхом виконання наступних завдань:

- встановлення відповідності МСБО та П(С)БО, щодо фінансових результатів з урахуваннями вітчизняної та міжнародної практик;
- проведення порівняльної характеристики доходів і витрат за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні стандарти фінансової звітності — набір документів (стандартів та інтерпретацій), що регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної широкому колу зовнішніх користувачів у процесі прийняття ними економічних рішень відносно підприємства, яке звітує.

Застосування МСФЗ як для складання фінансової звітності має ряд переваг, а саме:

- можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- забезпечення порівнянності звітності з іншими організаціями, незалежно від того, резидентом якої країни вони є і на якій території здійснюють господарську діяльність;
- можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки;
- престиж, більша довіра з боку потенційних партнерів;
- у багатьох випадках велика надійність інформації;

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» задекларовано, що П(С)БО безпосередньо ґрунтуються на МСБО, а точніше «не суперечать міжнародним стандартам». Це вказує на те, що майже кожному П(С)БО відповідає певне МСБО та МСФЗ. Зокрема, П(С)БО 15 «Дохід» відповідає МСБО 18 «Дохід» та включає елементи МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». Проте П(С)БО 16 «Витрати» не має аналогів у МСБО та безпосередньо відповідає потребам національної практики.

У національній практиці формування фінансового результату регулюється П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», а в міжнародній практиці — МСБО 1 «Подання фінансових звітів», в якому передбачене складання Звіту про сукупні доходи, рекомендації щодо стислого варіанта Звіту про прибутки та збитки наведені в МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність».

З позицій національного обліку і з точки зору міжнародних стандартів фінансовий результат — це приріст (або зменшення) вартості капіталу підприємства (окрім внесків власників), який відбувся в процесі його господарської діяльності за певний період. Його визначення полягає в обчисленні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Для цього в бухгалтерському обліку передбачається послідовне порівняння доходів і витрат, які забезпечили отримання цих доходів. Визначення понять «дохід» та «витрати» згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку та міжнародним стандартом наведені в таблиці 1.

Як у національній, так і в міжнародній практиці порядок відображення доходів та витрат ведеться за методом нарахування, згідно з яким доходи та витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження та сплати грошових коштів. Для правильного визначення фінансового результату діяльності підприємства необхідно дотримуватися умов визнання і класифікації доходів та витрат.

Методика формування статей звіту про фінансові результати має розбіжності між нормами вітчизняних і міжнародних стандартів. Так, в Україні суб'єкти господарювання формують виручку від продажу товарів, робіт та послуг (за винятком ПДВ,

Таблиця 1

Порівняння основних визначень понять «дохід» та «витрати»

Поняття	НП(С)БО 1	МСФЗ
1	2	3
Дохід	Збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунків внесків власників)	Збільшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді надходження чи збільшення корисності активів або у вигляді зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу, за винятком збільшення, пов'язаного з внесками учасників
Витрати	Зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)	Зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам

акцизів та інших обов'язкових платежів) на основі надходжень, пов'язаних із виконанням робіт і наданням послуг, здійсненням господарських операцій. Ці доходи є доходами від операційної діяльності, визнаних організацією в бухгалтерському обліку. Чистий обсяг продажів за кордоном розраховується додаванням до валової виручки від реалізації продукції величини поданих постачальниками знижок і вирахуванням вартості продукції, повернутої покупцям, і сум знижок, наданих покупцям.

Таким чином, незважаючи на те, що всі національні положення (станданти) бухгалтерського обліку України значною мірою ґрунтуються на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, проте вони мають ряд відмінностей, основна з яких полягає в тому, що застосування МСФЗ для суб'єктів господарювання характеризується можливістю отримання необхідної інформації для ухвалення управлінських рішень, залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки; надійністю ін-

формації; прозорістю інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також численними поясненнями до звітності. Тож міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, але й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку й звітності.

Висновки. Проведене дослідження свідчить про невідповідність підходів до бухгалтерського обліку за МСФЗ та НП(С)БО.

Враховуючи, що між НП(С)БО та МСФЗ існує багато розбіжностей, складена відповідно до НП(С)БО та підтверджена аудитором фінансова звітність, з точки зору іноземного інвестора, може спричинити викривлення реального фінансового стану підприємства. Тому на сучасному етапі у процесі роботи укладачів і користувачів фінансових звітів необхідним є вирішення проблеми уніфікації української системи з міжнародною системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. (зі змінами та доповненнями від 3 січня 2017 року).
2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000: Повний текст усіх Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Тлумачень ПКТ станом на 1 січня 2000 р.; за ред. С. Ф. Голова. — [пер. з англ.]. — К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. — 1272 с.
3. Положення (станданти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Положення (станданти) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
5. Положення (станданти) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua

УДК 346.7 (088.83)

Баша Катерина Анатоліївна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Баша Екатерина Анатольевна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Basha Kateryna

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

ПАТЕНТНИЙ ТРОЛІНГ: СУТЬ ЯВИЩА ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

ПАТЕНТНЫЙ ТРОЛЛИНГ: СУТЬ ЯВЛЕНИЯ И ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ

PATENT TROLLING: THE ESSENCE OF THE PHENOMENON AND WAYS OF OVERCOMING

Анотація. В умовах стрімкого розвитку інноваційного суспільства зростає інтерес до об'єктів права інтелектуальної власності, що, у свою чергу, зумовлює численні правові зловживання в цій сфері. Стаття присвячена розгляду такого явища як патентний тролінг. Зокрема, аналізуються причини його виникнення, негативний вплив на ведення бізнесу, механізм дії патентного тролля.

Автором здійснено порівняння патентних війн в Україні та США. Зокрема, наголошується на тому, що в Україні патентні тролі спеціалізуються на реєстрації патентів на добре відомі речі, тоді як особливістю патентного тролінгу в США є скупка та реєстрація патентів, що охороняють саме нові технології.

Також автор аналізує причини виникнення цього явища. Звертається увага на недосконалість українського законодавства. Автор стверджує, що активній діяльності патентних тролів сприяє досить проста процедура видачі патентів, оскільки для цього необхідно пройти лише формальну експертизу відповідності об'єкта умовам патентоздатності, а саме новизні та промисловій придатності.

Автором розглянуті шляхи подолання патентного тролінгу. Зокрема, наголошується на тому, що єдиним дієвим способом протидії залишається судовий захист. Законодавством України передбачено можливість оскарження виданого патенту в судовому порядку. Однак автор стверджує, що вирішення конфлікту у такий спосіб потребує багато часу, а це у свою чергу негативно впливає на ведення бізнесу.

Автор статті доходить до висновку, що патентний тролінг створює справжню загрозу господарській діяльності, порушує принципи добросовісної конкуренції на ринку, а тому дане питання потребує не лише подальших наукових досліджень й теоретичних розробок, а й законодавчих змін. Одним із шляхів вирішення цього питання є запровадження більш жорсткої процедури видачі патентів, зокрема проведення експертизи заяви на видачу патентів.

Ключові слова: патентний тролінг, патентні війни, інтелектуальна власність, патент, технології.

Аннотация. В условиях стремительного развития инновационного общества растет интерес к объектам права интеллектуальной собственности, что, в свою очередь, приводит к многочисленным правовым злоупотреблениям в этой сфере. Статья посвящена рассмотрению такого явления как патентный троллинг. В частности, анализируются причины его возникновения, негативное влияние на ведение бизнеса, механизм действия патентной тролля.

Автором проведено сравнение патентных войн в Украине и США. В частности, отмечается, что в Украине патентные тролли специализируются на регистрации патентов на хорошо известные вещи, тогда как особенностью патентного троллинга в США является скупка и регистрация патентов, которые охраняют именно новые технологии.

Также автор анализирует причины возникновения этого явления. Обращается внимание на несовершенство украинского законодательства. Автор утверждает, что активной деятельности патентных троллей способствует достаточно

простая процедура выдачи патентов, поскольку для этого необходимо пройти лишь формальную экспертизу соответствия объекта условиям патентоспособности, а именно новизне и промышленной применимости.

Автором рассмотрены пути преодоления патентного троллинга. В частности, отмечается, что единственным действенным способом противодействия остается судебный. Законодательством Украины предусмотрена возможность обжалования выданного патента в судебном порядке. Однако автор утверждает, что решение конфликта таким образом требует много времени, а это в свою очередь негативно влияет на ведение бизнеса.

Автор статьи приходит к выводу, что патентный троллинг создает настоящую угрозу хозяйственной деятельности, нарушает принципы добросовестной конкуренции на рынке, а потому данный вопрос требует не только дальнейших научных исследований и теоретических разработок, но и законодательных изменений. Одним из путей решения этого вопроса является введение более жесткой процедуры выдачи патентов, включая проведение экспертизы заявления на выдачу патентов.

Ключевые слова: патентный троллинг, патентные войны, интеллектуальная собственность, патент, технологии.

Summary. With the rapid development of innovative society, interest in intellectual property rights is growing, which, in turn, leads to numerous abuses in this area. The article is devoted to the consideration of such phenomenon as patent trolling. In particular, it analyzes the reasons for its occurrence, the negative impact on business, the mechanism of action of the patent troll.

The author compares patent wars in Ukraine and in the United States. In particular, it is noted that in Ukraine patent trolls specialize in registering patents for well-known things, while peculiarity of patent trolling in the US is buying and registering patents, that protect new technologies.

The author also analyzes the causes of the origin of this phenomenon. Attention is drawn to the imperfection of Ukrainian legislation. The author affirms that the patent trolls' vigorous activity is facilitated by a fairly simple procedure for granting patents, because for this it is necessary to undergo only a formal examination of the compliance of the object with the conditions of patentability, namely, novelty and industrial applicability.

The author has considered ways to overcome patent trolling. In particular, it is noted that the only effective way to counter it is judicial way. The legislation of Ukraine provides for the possibility of appealing the issued patent in court. However, the author affirms that resolving conflict in this way takes a lot of time, and this in turn negatively affects on the conduct of business.

The author of the article concludes that patent trolling creates a real threat to economic activity, breaks the principles of fair competition in the market, and therefore this issue requires not only further research and theoretical development, but also legislative changes. One of the ways to solve this issue is the introduction of a more stringent procedure for granting patents, including the examination of a patent application.

Key words: patent trolling, patent wars, intellectual property, patent, technology.

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку інноваційної діяльності, інтелектуалізації виробничого процесу спостерігається підвищений інтерес до об'єктів права промислової власності. Це пояснюється тим, що інтелектуальна власність на сьогодні є одним з найцінніших активів у світі, а вартість подібних нематеріальних активів може в декілька разів перевищувати вартість основних та оборотних засобів підприємств. Вказані причини призводять до того, що промислова власність все частіше стає об'єктом неправомірних посягань, порушень правил патентування та відкритих зловживань, зокрема, так званого патентного тролінгу. Це негативне явище набуває поширення і в Україні. Внаслідок патентних війн та діяльності патентних тролів порушується принципи добросовісної конкуренції, засади справедливості, створюються перепони на ринку, що у свою чергу негативно впливає на розвиток бізнесу та інноваційної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема патентного тролінгу досліджується у наукових працях Г. О. Андрушка, В. В. Гордейчука, Р. Ф. Черниша та інших. Однак попри наукові напрацювання та запропоновані рішення вищезазначених вчених

окремі аспекти протидії патентним війнам не були висвітлені, що зумовлює подальше дослідження вказаного питання.

Метою статті є пошук законодавчих шляхів подолання негативного явища патентного тролінгу, розробка пропозицій щодо внесення змін до чинних законодавчих актів України, які регулюють патентну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Явище патентного тролінгу виникло в США. Під патентними тролями розуміли фізичних чи юридичних осіб, які спеціалізувалися на скупці та реєстрації патентів не для їх подальшого використання у власному виробництві, а для пред'явлення судових позовів. При чому такі патенти охороняли саме нові технології, а не вже добре відомі. Поодинокі випадки патентного тролінгу згодом перетворились у справжній бізнес. На сьогоднішній день тролінгові компанії США, або як вони ще називають себе, патентні холдинги, являють собою компанії, які по суті володіють лише майновими правами на об'єкт інтелектуальної власності і реалізують ці права шляхом заборони. Типовим прийомом патентного троля є подання низки заявок на різні перспективні варіанти розвитку технології, сформульовані в найзагальнішій і неконкретній

формі. Далі патентному троллю залишається лише чекати, поки хто-небудь насправді винайде їх, тобто створить працездатну конструкцію і почне реалізацію, а потім пред'явити йому позов [1, с. 2].

Як правило, патентні тролі переслідують представників малого та середнього бізнесу, адже їм набагато складніше відстояти свої права у суді. Внаслідок цього невеликі компанії зазнають значних збитків та, відповідно, змушені обмежувати вкладення інвестицій в інновації чи взагалі закривати бізнес. У результаті чого сповільнюється конкуренція на ринку, технологічний розвиток та страждають інтереси споживачів [2, с. 260].

Найбільш відомим прикладом патентного тролінгу в США є діяльність компанії NTP Inc., яка заробила на «патентній війні» з компанією Blackberry близько 600 000 000 доларів. В Російській Федерації найбільш відомий випадок стався на початку 2000-х років зі знаком STARBUCKS. Російська компанія анулювала знаки STARBUCKS, зареєстровані на ім'я американської компанії, у зв'язку з невикористанням, а потім зареєструвала його на себе. Цей товарний знак стримував вихід американської компанії на російський ринок близько трьох років. Відповідні справи були предметом російсько-американських переговорів про вступ Росії до Світової організації торгівлі. В результаті знак російської компанії був анульований, а американська компанія зареєструвала знаки знову і відкрила кав'ярні в Росії [3, с. 26].

В Україні явище патентного тролінгу дещо видозмінено. Якщо в США та європейських країнах «патентний тролль» використовує патенти на реально створені нові об'єкти інтелектуальної власності, що пройшли жорсткі експертизи на предмет їх патентоспроможності [4, с. 245], то в Україні «патентні троллі», як правило, не обтяжують себе клопотами купівлі патентних прав чи їх реєстрації на новітні об'єкти, а використовуючи недосконалість діючого законодавства, реєструють патенти на вже добре відомі речі. Прикладами таких патентів можуть слугувати наступні:

- 1) патент на промисловий зразок № 26298 — «Сірик», зареєстрований у 2014 році;
- 2) патент на промисловий зразок № 25232 — «Вішалка для одягу», що зареєстрований у 2013 році;
- 3) патент на промисловий зразок № 24407 — сир «Плетінка», що зареєстрований у 2013 році [5].

Зосередження уваги на таких «простих» патентах пояснюється тим, що саме такі речі масово виробляються та імпортуються, а отже дають змогу одержати більший прибуток. В усьому ж іншому схема дій патентних тролів залишається аналогічною. Крім того, Митний Кодекс України, який був прийнятий в 2012 р., дозволив патентним троллям діяти ширше. Відповідно до положень зазначеного Кодексу власник патенту може вносити дані про свій об'єкт до митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності задля запобігання порушень під час пе-

реміщення товарів через митний кордон України [6]. Плата за внесення таких даних не стягується, а от завдані збитки можуть бути досить суттєвими, оскільки, якщо під час переміщення товару через кордон виникне підозра про правопорушення, митне оформлення може бути зупинене до 20 діб з перспективою судового провадження щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Причини виникнення ситуацій, коли відсутність новизни певних промислових зразків чи корисних моделей є очевидною, проте патенти на такі речі все одно видаються, полягають в наступному. За законодавством України для одержання патенту на промисловий зразок, деклараційного патенту на винахід та корисну модель необхідно пройти лише формальну експертизу. Формальна експертиза передбачає встановлення дати подачі заявки, її відповідності формальним вимогам, а також, чи належить об'єкт до тих, що можуть бути запатентовані. Тобто, по суті формальна експертиза не передбачає встановлення відповідності об'єкта умовам патентоздатності (новизні — для промислових зразків, новизні та промисловій придатності — для корисних моделей), а деклараційний патент видається під відповідальність заявника. Унаслідок цього недобросовісні патентовласники користуються можливістю блокувати господарську діяльність інших суб'єктів.

В сфері правозастосовчої діяльності єдиним засобом протистояти патентним троллям залишається судовий. Законодавством передбачена можливість визнання патенту недійсним в судовому порядку. Для цього проводиться експертиза запатентованого об'єкта на відповідність умовам патентоздатності. Але зрозуміло, що поки триває судовий процес, ведення підприємницької діяльності неможливе, товар простояє на митниці, а контрагенти вимагають виплати неустойки за невиконання зобов'язання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Патентний тролінг негативно впливає на ведення бізнесу, погіршує і без того не досить привабливий інвестиційний клімат в Україні, підриває основні принципи патентного права та нівелює всю ідею захисту інтелектуальної власності. Проста процедура одержання патентів сприяє переорієнтації на патентування масових, загальновідомих або стандартних технічних рішень з мінімальним винахідницьким рівнем, що в свою чергу дає можливість патентним троллям одержувати чималий прибуток. Ось чому дане питання вимагає пошуку певних правових рішень на рівні законотворчої діяльності. Одним із ефективних механізмів може стати скасування деклараційних патентів та проведення експертизи заявок на видачу патентів на промисловий зразок або корисну модель на предмет їх новизни. З нашого погляду, це сприятиме більш ефективному веденню господарської діяльності та запобігання зловживань в сфері інтелектуальної власності.

Література

1. Андрощук Г. О. Патентний тролінг проти інновацій: стан, тенденції, загрози / Г. О. Андрощук // Право та інноваційне суспільство. — 2013. — № 1.
2. Черниш Р. Ф. «Патентний тролінг» як передумова до загострення суспільно-політичної ситуації в державі та формування негативного іміджу України на міжнародній арені (за прикладом Житомирської області) / Р. Ф. Черниш, Б. Ю. Назарчук // Часопис Київського університету права. — 2016. — № 2. — С. 260–263.
3. Зуйков С. А. Патентные войны сегодня — злоупотребление правом или защита своих имущественных интересов / С. А. Зуйков // Управление собственностью — практический опыт. — 2014. — № 3 (150). — С. 25–33.
4. Гордейчук В. В. «Патентний тролінг» як форма зловживання правом патентовласника / В. В. Гордейчук // Актуальні проблеми приватного права: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народж. В. П. Маслова, Харків, 19 лют. 2016 р. — Харків, 2016. — С. 244–247.
5. Відомості Державного реєстру патентів України на промислові зразки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://base.uipv.org/searchBul/search.php?action=search>
6. Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI / Відомості Верховної Ради. — 2012. — № 44–45, № 46–47, № 48. — ст. 552.

References

1. Androshhuk Gh. O. Patentnyj trolingh proty innovacij: stan, tendenciji, zagrozy / Gh. O. Androshhuk // Pravo ta innovacijne suspiljstvo. — 2013. — № 1.
2. Chernysh R. F. «Patentnyj trolingh» jak peredumova do zaghostrennja suspiljno-politychnoji sytuaciji v derzhavi ta formuvannja neghatyvnogho imidzhu Ukrainy na mizhnarodnij areni (za prykladom Zhytomyrsjkoji oblasti) / R. F. Chernysh, B. Ju. Nazarchuk // Chasopys Kyjivsjkogho universytetu prava. — 2016. — № 2. — S. 260–263.
3. Zuykov S. A. Patentye voyny segodnya — zloupotreblenie pravom ili zashchita svoikh imushchestvennykh interesov / S. A. Zuykov // Upravlenie sobstvennostyu — prakticheskiy opyt. — 2014. — № 3 (150). — S. 25–33.
4. Ghordejchuk V. V. «Patentnyj trolingh» jak forma zlovzhyvannja pravom patentovlasnyka / V. V. Ghordejchuk // Aktualjni problemy pryvatnogho prava: materialy nauk.-prakt. konf., prysvjach. 94-j richnyci z dnja narodzh. V. P. Maslova, Kharkiv, 19 ljut. 2016 r. — Kharkiv, 2016. — S. 244–247.
5. Vidomosti Derzhavnogho rejestru patentiv Ukrainy na promyslovi zrazky [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <http://base.uipv.org/searchBul/search.php?action=search>
6. Mytnyj Kodeks Ukrainy vid 13.03.2012 № 4495-VI / Vidomosti Verkhovnoji Rady. — 2012. — № 44–45, № 46–47, № 48. — st. 552.

УДК 347.1

Калініченко Олександр Федосійович

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Київський кооперативний інститут бізнесу і права*

Калиниченко Александр Федосеевич

*кандидат юридических наук, доцент кафедры права
Киевский кооперативный институт бизнеса и права*

Kalinichenko Alexander

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor of the Department of Law
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law*

Зіньова Надія Костянтинівна

*магістрант
Київського кооперативного інституту бізнесу і права*

Зинева Надежда Константиновна

*магистрант
Киевского кооперативного института бизнеса и права*

Zinova Nadiia

*Master of Arts of the
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law*

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ

АНАЛИЗ МЕХАНИЗМА ЗАЩИТЫ ЛИЧНЫХ НЕИМУЩЕСТВЕННЫХ ПРАВ В УКРАИНЕ И ГРУЗИИ

ANALYSIS OF THE MECHANISM OF PROTECTION OF PERSONAL NON-IMPORTANT RIGHTS IN UKRAINE AND GEORGIA

Анотація. В статті встановлено, що цивільне право, будучи провідною галуззю права в Україні, регулює кілька видів суспільних відносин, серед яких важливе місце посідають особисті немайнові відносини. Особисті немайнові права людини забезпечують її природне існування і соціальне буття, а відносини, які виникають у сфері їх реалізації, складають предмет цивільно-правового регулювання. Цивільний кодекс України, втілив в життя положення ст. 3 Конституції України, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Для підкреслення важливості правового регулювання особистих немайнових прав фізичної особи проаналізовано механізм захисту особистих немайнових прав фізичної особи за законодавством Грузії.

Ключові слова: особисті немайнові права фізичної особи, майнові і немайнові блага, шлюбно-сімейні відносини, право на ім'я та прізвище, право на місце проживання, право на опіку та піклування.

Аннотация. В статье установлено, что гражданское право, будучи ведущей отраслью права в Украине, регулирует несколько видов общественных отношений, среди которых важное место занимают личные неимущественные отношения. Личные неимущественные права человека обеспечивают ее естественное существование и социальное бытие, а отношения, возникающие в сфере их реализации, составляют предмет гражданско-правового регулирования. Гражданский кодекс Украины, воплотил в жизнь положения ст. 3 Конституции Украины, в которой человек, его жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность признаются наивысшей социальной ценностью. Для подчеркивания важности правового регулирования личных неимущественных прав физического лица проанализирован механизм защиты личных неимущественных прав физического лица по законодательству Грузии.

Ключевые слова: личные неимущественные права физического лица, имущественные и неимущественные блага, брачно-семейные отношения, право на имя и фамилию, право на место жительства, право на опеку и попечительство.

Summary. The article establishes that civil law, being the leading branch of law in Ukraine, regulates several types of social relations, among which an important place is occupied by personal non-property relations. Personal non-property rights of a person ensure its natural existence and social being, and the relations arising in the sphere of their realization constitute the subject of civil-law regulation.

Civil Code of Ukraine, implemented the provisions of Art. 3 of the Constitution of Ukraine, in which a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are recognized as the highest social value. To emphasize the importance of legal regulation of personal non-property rights of an individual, the mechanism of protection of personal non-property rights of an individual under the Georgian legislation is analyzed.

Key words: personal non-property rights of an individual, property and non-property benefits, marriage and family relations, the right to a name and surname, the right to a place of residence, the right to custody and guardianship.

Постановка проблеми. Україна стала однією з перших на території країн колишнього пострадянського простору, хто втілює положення про особисті немайнові права фізичної особи в життя. Переважна більшість країн колишнього СРСР не підтримує ідею правового регулювання особистих немайнових прав фізичних осіб. З огляду на це виникає необхідність здійснення порівняльного аналізу механізму захисту особистих немайнових прав фізичної особи за законодавством України і законодавством європейських країн та колишніх країн СРСР (на прикладі законодавства Грузії).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження особистих немайнових прав фізичної особи присвячені наукові роботи З. В. Ромовської, Р. О. Стефанчука, В. Л. Суховерхого, С. І. Чорнооченко, С. І. Шимон та інших.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у визначенні особливостей правового регулювання особистих немайнових прав фізичної особи за законодавством України та Грузії. Завдання дослідження полягає у розкритті механізму захисту особистих немайнових прав фізичної особи в Україні та Грузії. Об'єктом дослідження є правовідносини, що регулюють механізм захисту особистих немайнових прав фізичної особи за українським та грузинським законодавством. Предметом дослідження є механізм захисту особистих немайнових прав фізичної особи в Україні та Грузії.

Виклад основного матеріалу. До 1990 р. цивільне право Грузії чітко відповідало законодавству СРСР як і всі інші союзні республіки. Цивільні кодекси 1923 і 1964 рр. копіювали відповідно Цивільні кодекси РРФСР 1922 і 1964 рр.

В 90-ті роки минулого століття цивільне право Грузії, як і в інших бувших радянських республіках, було створене на принципах ринкової економіки і у відповідності до романо-германських традицій.

Основи нових цивільно-правових відносин закріплюються Конституцією Грузії 1995 року, яка визнає та гарантує право власності, право спадкування (п. 1 ст. 21), оголошує недоторканим право на інтелектуальну власність (п. 1 ст. 23), покладає на державу обов'язок сприяти розвитку вільного підприємства та конкуренції (п. 2 ст. 30) [1]. Основний закон нашої держави також визнає право

власності та гарантує його недоторканість, право на інтелектуальну власність, гарантує вільний розвиток підприємництва [2].

Формування основ сучасного цивільного права в Грузії завершилося прийняттям 26 червня 1997 року Цивільного кодексу Грузії № 786-ІІ (надалі — ЦКГ) [3]. ЦКГ був підготовлений за участю німецьких вчених-цивілістів і не засновується на Модельному цивільному кодексі який був затверджений Міжпарламентською Асамблеєю держав-учасниць СНД. За своєю структурою, змістом і термінологією грузинський Цивільний кодекс наближений до центральноєвропейських кодексів.

Цивільний кодекс України (надалі — ЦКУ) був прийнятий на порядок пізніше Грузії, 16 січня 2003 року [4].

ЦКГ регулює засновані на рівності сторін майнові, сімейні і особисті відносини приватного права [3, ст. 1]. Таким чином, орієнтуючись на класичні буржуазні цивільні кодекси, грузинські законодавці віднесли до Цивільного кодексу шлюбно-сімейні відносини, які стали предметом цивільно-правового регулювання. ЦКУ регулює майнові та особисті немайнові відносини, відносини інтелектуальної власності. Шлюбно-сімейні відносини не є предметом цивільно-правового регулювання, а є предметом сімейного регулювання на підставі Сімейного кодексу України 2002 року.

Книга четверта ЦКГ «Право інтелектуальної власності» містить норми, які на сьогодні виключені, оскільки регулювання і захист цих відносин здійснюється Законом Грузії «Про авторські і суміжні права». Відносини інтелектуальної власності в Україні здійснюються як на підставі ЦКУ, так і на підставі Закону України «Про авторське право та суміжні права».

ЦКГ, здійснюючи регулювання приватних відносин, не передбачає їх поділ на цивільні та торгові. Його норми розповсюджуються на підприємців, хоча багато положень, що регулюють підприємницьку діяльність, не ввійшли до ЦКГ (так, в кодексі відсутні норми про індивідуальних підприємців і комерційні організації). Що стосується ЦКУ, то він містить положення про фізичну особу-підприємця та про юридичних осіб.

ЦКГ складається із 6 книг, які поділені на розділи і глави. Всього грузинський Цивільний кодекс

нараховує 1511 статей. Книга перша — Загальні положення Цивільного кодексу Грузії; Книга друга — Речове (майнове) право; Книга третя — Зобов'язання; Книга четверта — Право інтелектуальної власності; Книга п'ята — Сімейне право; Книга шоста — Спадкове право.

Відповідно до ст. 7 ЦКГ об'єктами приватноправових відносин можуть бути матеріальні і нематеріальні блага, що мають майнову або немайнову цінність і які не вилучені із обігу у встановленому законом порядку.

Норми ЦКГ не містять окремого розділу чи глави, в якій би мова йшла про особисті немайнові права. Хоча в тексті Цивільного кодексу можна знайти норми, які закріплюють право фізичної особи на ім'я, на його зміну, право на використання імені, на місце проживання фізичної особи, норми, що передбачають правовий захист в разі порушення особистого немайнового права (захист честі, гідності, ділової репутації і т.і.).

Відповідно до ст. 17 ЦКГ кожна фізична особа має право на ім'я, що включає себе ім'я та прізвище. П. 2 ст. 17 ЦКГ визначає, що допускається зміна імені. Але для цього потрібно подати обґрунтовану заяву до відповідного державного органу, який має її розглянути. Зміна імені не являє собою підставу для припинення чи зміни прав і обов'язків, набутих під попереднім іменем. Особа зобов'язана здійснити всі заходи по попередженню кредиторів і боржників про зміну імені.

Ще одним особистим правом немайнового характеру, що характеризує соціальне буття фізичної особи, є право на місце проживання, передбачене ст. 20 ЦКГ. Місцем проживання фізичної особи визнається місце, яке вона обирає звичним місцем для проживання. Особа може мати декілька місць проживання. Місцем проживання малолітньої особи є місце проживання батьків, що мають батьківські права, а місцем проживання підопічного — місце проживання опікуна. Місце проживання особою не втрачається, якщо вона в обов'язковому порядку або для виконання державних обов'язків на певний строк залишає це місце. Українське цивільне законодавство більш широко трактує реалізацію норми права стосовно місця проживання, хоча в основному норми двох держав мають багато спільного.

Статей 18 ЦКГ визначається правове регулювання особистих немайнових прав і в деякій мірі є продовженням ст. 17 ЦКГ, а саме. Відповідно до п. 1 ст. 18 ЦКГ особа, право якої на ім'я ущемляється або інтереси якої порушуються використанням її імені без дозволу, вправі вимагати від особи, що порушує її права, припинити таку дію або відмовитися від такої дії. Тобто порушення особистого немайнового права на ім'я, на його використання тягне за собою захист від неправомірного посягання способом, що передбачає припинення незаконних дій або відмови від таких.

Способом захисту особистого немайнового права фізичної особи є спростування в судовому порядку відомостей, що порочать її честь, гідність, ділову репутацію, порушують таємницю особистого життя, особисту недоторканість, якщо розповсюджувач цих відомостей не доведе їх достовірність. Це ж правило застосовується при неповній публікації фактичних даних, якщо цим ущемляється честь, гідність і ділова репутація особи. Якщо ці відомості були розповсюджені через засоби масової інформації, то вони мають бути спростовані також через ці засоби. Якщо подібні відомості містяться в документі, виданому організацією, цей документ повинен бути змінений і про це має бути повідомлено заінтересованій особі [3].

Грузинське цивільне законодавство передбачає право особи, у відношенні якої було опубліковано в засобах масової інформації відомості, що порочать честь і гідність, опублікувати в тих же засобах відповідні відомості.

Право на захист особистого немайнового права фізична особа має і у випадку, коли її зображення на фотографії, в кіно- чи відеофільмі публікується без її згоди. Згода не потрібна у випадку, коли фотографування або зйомка пов'язані із громадським визнанням, займаною посадою, на вимогу правосуддя або поліції, науковою, навчальною або культурною метою або фотографування або зйомка проводилися в громадській обстановці або особа отримала винагороду за позування. Захист цих благ здійснюється незалежно від вини порушника. Якщо її порушення викликане винними діями, особа може вимагати відшкодування завданої шкоди. В якості відшкодування шкоди може бути витребувана вигода, отримана порушником. У випадку винного посягання правомочна особа вправі вимагати відшкодування і немайнової (моральної) шкоди. Моральна шкода може бути відшкодована незалежно від відшкодування майнової шкоди. Ст. 19 ЦКГ передбачає, що права, вказані в ст. 18 ЦКГ, може використати особа, яка сама не є носієм права на ім'я або права на особисту гідність, але має для цього заслуговуючий інтерес. Вона може вимагати здійснення захисту імені і честі, які визначають сутність особи і зберігаються після смерті. Тобто, грузинське законодавство передбачає захист особистих права після смерті. Вимоги майнового відшкодування за посягання на ім'я, честь, гідність і ділову репутацію після смерті недопустимі [3].

Аналогічні норми щодо захисту честі, гідності і ділової репутації, порядку їх захисту містяться і в українському цивільному законодавстві.

Що стосується особистого немайнового права фізичної особи — право на сім'ю, то грузинське законодавство в ЦКГ не визначає поняття сім'ї, перелік осіб, які відносяться до членів сім'ї, їх права та обов'язки. В Книзі четвертій «Сімейне право» ЦКГ мова йде про шлюб, порядок його укладення, розірвання, визнання недійсним, права та обов'язки

подружжя, дітей, аліментні зобов'язання. Тому норма про право на сім'ю в ЦКГ не знайшла свого закріплення.

Право на опіку та піклування впливає зі статей 12 та 13 ЦКГ і детально регулюється розділом 3 книги 4 «Сімейне право» ЦКГ. Право на опіку мають діти до досягнення ними віку 7 років (за грузинським законодавством вони є недієздатні, в Україні ця категорія осіб відноситься до осіб, що наділені частковою дієздатністю) та особи, які визнані судом недієздатними внаслідок душевної хвороби або слабоумства (таке ж положення фактично існує і в Україні, але критерії недієздатності застосовується до осіб, які мають стійкий хронічний розлад психічного здоров'я). Право на піклування мають неповнолітні особи віком від семи до вісімнадцяти років, а також повнолітні дієздатні особи за їх проханням, якщо за станом здоров'я вони не можуть

самостійно здійснювати свої права та виконувати обов'язки, а також повнолітні особи, над якими суд встановив піклування, якщо вони зловживають алкоголем або наркотичними засобами і ставлять свою сім'ю в тяжке матеріальне становище. В грузинському законодавстві чітко вказані органи, що здійснюють опіку та піклування [3].

Що стосується інших особистих немайнових прав, то грузинське цивільне законодавство їх не називає і не регулює ЦКГ.

Висновки. Проаналізувавши законодавство двох країн щодо захисту особистих немайнових прав фізичної особи, приходимо до висновку, що Цивільний кодекс України в повній мірі захищає особисті немайнові права фізичної особи, ставлячи на перше місце не майнові інтереси громадян, а особисті — честь, гідність, ділова репутація — головні чинники сутності особистості.

Література

1. Конституція Грузії від 24 серпня 1995 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://archive.is/20140311161438/worldconstitutions.ru/archives/130>
2. Конституція України від 28.06.1996 р. / Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
3. Цивільний кодекс Грузії від 26 червня 1997 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.jguard.ru/images/attaches/235/GK_Georgia.txt
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. / Відомості Верховної Ради України. — 2003. — №№ 40–44. — Ст. 356.

References

1. The Constitution of Georgia of August 24, 1995 [Electronic resource]. — Access mode: <https://archive.is/20140311161438/worldconstitutions.ru/archives/130>
2. The Constitution of Ukraine dated 28.06.1996 / Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. — 1996. — No. 30. — Art. 141.
3. The Civil Code of Georgia of June 26, 1997. [Electronic resource]. — Access mode: http://www.jguard.ru/images/attaches/235/GK_Georgia.txt.
4. The Civil Code of Ukraine of January 16, 2003 / The Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. — 2003. — №№ 40–44. — P. 356.

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА»
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA»
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ «ИНТЕРНАУКА»

Збірник наукових статей

№ 17(57)

2 том

Голова редакційної колегії — д.е.н., професор *Камінська Т.Г.*

Київ 2018

Видано в авторській редакції

Засновник / Видавець ТОВ «Фінансова Рада України»
Адреса: Україна, м. Київ, вул. Павлівська, 22, оф. 12
Контактний телефон: +38 (067) 401-8435
E-mail: editor@inter-nauka.com
www.inter-nauka.com

Підписано до друку 23.10.2018. Формат 60×84/8
Папір офсетний. Гарнітура SchoolBookAS.
Умовно-друкованих аркушів 6,28. Тираж 100.
Замовлення № 398. Ціна договірна.
Надруковано з готового оригінал-макету.

Надруковано у видавництві
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.